

VYSOKÁ ŠKOLA POLYTECHNICKÁ JIHLAVA

Katedra cestovního ruchu

Poutní místa jako specifické cíle CR

bakalářská práce

Autor: Lenka Řezníčková

Vedoucí práce: Mgr. Eva Horňáková

Místo: Jihlava

Rok: 2012

Anotace

Bakalářská práce se zabývá poutními místy a jejich stručnou charakteristikou. Dále zkoumá nabídku cestovních kanceláří ve vztahu k církevní turistice.

Hlavní částí práce je dotazníkový výzkum, který slouží ke zjištění povědomí veřejnosti o poutních místech.

Klíčová slova

Poutní místo, poutní zájezd, církevní turistika, cestovní ruch

Abstract

This thesis deals with the pilgrimage places and their brief characteristics. It examines the offer of the travel agencies in relation to religious tourism.

Main part of this thesis research questionnaire, that is used to determine public awareness of places of pilgrimage

Key word

Place of pilgrimage, pilgrimage tour, religious tourism, tourism

Zde bych chtěla poděkovat paní Mgr. Evě Horňákové za odborné vedení, podnětné připomínky a pomoc při psaní bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat panu Markovi Gamberskému z Městské knihovny Prostějov za pomoc, čas a ochotu při hledání podkladů pro tuto bakalářskou práci.

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracoval/a jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušil/a autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, v platném znění, dále též „AZ“).

Souhlasím s umístěním bakalářské práce v knihovně VŠPJ a s jejím užitím k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě VŠPJ .

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje **AZ**, zejména § 60 (školní dílo).

Beru na vědomí, že VŠPJ má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé bakalářské práce a prohlašuji, že **s o u h l a s í m** s případným užitím mé bakalářské práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědom/a toho, že užít své bakalářské práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠPJ, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených vysokou školou na vytvoření díla (až do její skutečné výše), z výdělku dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence.

V Jihlavě dne 8. 12. 2011

.....

Podpis

Obsah

1	Úvod a cíl práce.....	8
2	Mariánská poutní místa	9
2.1	Fatima	9
2.2	Lurdy	10
2.3	Guadalupe	11
2.4	Medjugorje.....	12
2.5	Mariazell	13
2.6	Čenstochová.....	13
2.7	Turzovka.....	14
3	Poutní místa se vztahem k dějinám spásy	14
3.1	Izrael	14
3.1.1	Betlém	14
3.1.2	Nazaret	15
3.1.3	Galilejské jezero, Tabgha, Kafarnaum	15
3.1.4	Jericho	16
3.1.5	Olivová hora a Getsemanská zahrada	16
3.1.6	Jeruzalém.....	16
3.2	Santiago de Compostela	18
3.3	Vatikán.....	19
4	Česká poutní místa	20
4.1	Hostýn.....	20
4.2	Svatý Kopeček u Olomouce	20
4.3	Velehrad.....	21
4.4	Stará Boleslav	21
5	Cestovní kanceláře nabízející poutní zájezdy	22
5.1	CK Miklas tour	22
5.2	CK Via Petrov	26
5.3	CK Voma	27
5.4	CA Awertour	28
5.5	CK Hladký.....	29

5.6	CK Palomino	29
6	Dotazníkový průzkum	30
7	Závěr.....	45
	Seznam použité literatury	47
	Seznam obrázků	56
	Seznam použitých příloh	
	Přílohy	

1 Úvod a cíl práce

V bakalářské práci se zabývám poutními místy, která jako taková existují od začátku historie lidstva. Lidé od nepaměti něco nebo někoho uctívali, za něčím putovali. Poutní místa jsou nedílně spjata s rozvojem cestovního ruchu, později s rozvojem materiálně technické základny cestovního ruchu. Rozvoj dopravy značně zkrátil dobu putování a umožnil překonat do té doby nepřekonatelné vzdálenosti. V neposlední řadě se rozvojem těchto faktorů cestování mnohonásobně zpříjemnilo.

Přestože se stále více lidí hlásí k ateismu a může se zdát, že církevní turistika bude na ústupu, opak je pravdou. Církevní turistika je jedním z mála odvětví cestovního ruchu, které nijak výrazně nezasáhla ekonomická krize, která se v posledních letech ve světě projevuje. Věřící poutníci jsou zpravidla konzervativní lidé, kteří lpí na tradicích a ekonomická krize zde nehraje až tak velkou roli. V roce 2008 navštívilo hlavní církevní památky světa na 330 milionů poutníků, kteří utratili 18 miliard dolarů. (*česká centrála cestovního ruchu, 2010*)

Cílem práce je zpracovat charakteristiku vybraných poutních míst v zahraničí i v České republice a prozkoumat nabídku cestovních kanceláří ve vztahu k charakterizovaným místům a uvést příklad poutního zájezdu.

Součástí práce je dotazníkový výzkum, který má prozkoumat povědomí respondentů o problematice církevní turistiky.

Použité metody při tvorbě práce

V úvodu práce je provedena charakteristika vybraných poutních míst na základě zhodnocení použitých informačních zdrojů. Dále jsou analyzovány cestovní kanceláře, které poutní zájezdy nabízí.

Poslední metodou výzkumu je dotazníkové šetření.

2 Mariánská poutní místa

2.1 Fatima

K jednomu z nejslavnějších míst zjevení Panny Marie patří portugalská Fatima. Město, které má asi 10 000 obyvatel, se nachází v okrese Santarém uprostřed Portugalska. Do hlavního města Lisabonu je to 123 km severním směrem a do města Porto 187 km jižním směrem.

K prvnímu zjevení zde došlo 13. května 1917, kdy 3 děti, které hnaly ovce do hor, spatřily postavu v jasném světle, která jim oznámila, aby na stejné místo přišly za měsíc ve stejnou dobu. Při čtvrtém setkání, 13. srpna 1917, sdělila postava jednomu z dětí, desetileté Lucii dos Santos, 3 poselství. Následně se zjevila ještě v září a říjnu, vždy pouze 3 dětem, nikomu jinému. Říjnové zjevení v roce 1917 bylo ve Fatimě posledním. Lucia dos Santos vstoupila roku 1921 do kláštera v Portu, kde v roce 2005 zemřela. Fatimská zjevení byla oficiálně uznána církví v roce 1928. Lucia později promluvila o obsahu třech poselství, první dvě oznamovala brzký konec 1. Světové války, vypuknutí 2. Světové války a varování před mocností z Východu. Obsah třetího poselství měl být zveřejněn pouze se souhlasem papeže. Tento souhlas udělil až Jan Pavel II. v roce 2000. Poselství varovalo před atentátem na papeže, ke kterému mezitím došlo 13. května 1981 na Svatopetrském náměstí.

Fatima je po Lisabonu a letovisku Algarve nejnavštěvovanějším místem Portugalska. Ročně sem přijede až 7 milionů poutníků z celého světa, včetně České Republiky. Nejvíce turistů Fatimu navštíví v měsících květnu a říjnu, tedy na výročí prvního a posledního zjevení. V místě zjevení je vybudována malá kaple, o kus dál byla v roce 1953 postavena bazilika v neobarokním stylu. Denně se tu pořádá až 20 bohoslužeb a není problém zařídit bohoslužbu v češtině. Jako ve všech ostatních turistických destinacích, i zde najdeme nespočet obchodů a stánku se suvenýry, ať už přímo v okolí kaple a baziliky nebo ve městě, restaurace, občerstvení a rozmanitou možnost ubytování. Církev zde v roce 2007 nechala postavit další kostel, který je schopný pojmout až 9 000 sedících návštěvníků. V přepočtu stál více než jednu miliardu českých korun. [4, 5, 6]; (8)

Do Fátimy je možné se vypravit s většinou českých cestovních kanceláří, které nabízí tento typ zájezdů nebo poznávací zájezdy po Portugalsku či celém Pyrenejském poloostrově. Pokud dáváte přednost pobytovému zájezdu a přesto nechcete o prohlídku Fatimy přijít, je možné si u místních cestovních kancelářích objednat fakultativní výlet do Fatimy, který stojí do 2 000 Kč.

2.2 Lurdy

Město, které má přes 15 000 obyvatel, se nachází na jihu Francie, blízko hranice se Španělskem, v oblasti Hautes – Pyrénées, 848 km od Paříže. K nejslavnějšímu mariánskému zjevení zde došlo 11. února 1858. Čtrnáctiletá Bernadetta Soubirousová zde při sbírání dříví uviděla bíle oděnou postavu, která jí ukázala léčivý pramen, který vyvěral v jeskyni.

Církev oficiálně uznala Lurdy jako poutní místo v roce 1862 a do dnešní doby uznala 67 případů uzdravení vodou z Lurd za nezpochybnitelný zázrak. Poslední z nich byl uznán v roce 2005. I toto je důvod, proč každoročně Lurdy navštíví kolem 6 milionů turistů. V roce 2008, kdy uplynulo 150. výročí zjevení, sem přijelo rekordních 9 milionů turistů z celého světa. Slavnostní mše, kterou celebroidal papež Benedikt XVI., se zúčastnilo přes 100 000 lidí. Vodu si lze zdarma nabrat vedle jeskyně, je však také možné si ji zakoupit v různém dárkovém balení nebo i objednat přes internet. Nabízí ji všechny obchody se suvenýry ve městě, stejně jako sošku Bernadetty Soubirousové, Panny Marie nebo další upomínkové předměty. O ubytování tu není nouze, patnáctitisícové město nabízí 32 000 hotelových lůžek. Další ubytovací kapacity nabízí penziony a kempy. Bohoslužby zde začínají už v pět hodin ráno, hlavní bohoslužba bývá kolem deváté hodiny večer. Bohoslužby se konají hned na několika místech. Pod jeskyní Missabielle, kde došlo ke zjevení, se nachází Růžencová bazilika v románsko-byzantském stylu, nad jeskyní potom stojí bazilika v neogotickém stylu. Kromě nich je zde ještě bazilika Pia X. a kostel Sv. Bernadetty, postavený v roce 1988, který je díky posuvným stěnám schopný pojmout až 5000 lidí. Bernadetta byla blahořečená v roce 1933 a její tělo je vystaveno v klášterní kapli v Nevers.

Kromě církevních památek jsou Lurdy zajímavé díky středověké pevnosti na skále, ve které je Pyrenejské muzeum. Další zajímavostí je botanická zahrada, ve které je převážně vysokohorská flora Pyrenejí. Lurdy jsou vstupní branou do Pyrenejí, proto se v okolí nachází několik lyžařských středisek. [1, 2, 3]; (5, 6, 7, 8)

2.3 Guadalupe

Guadalupe je téměř stotisícové město položené v nadmořské výšce 1 986 m na jihu Mexika. K prvnímu a nejslavnějšímu zjevení zde došlo jen 12 let poté, co do Mexika přišli první evropští kněží. V roce 1519 sem připlul Hernan Cortéz s úmyslem dobýt Aztéckou říši, vymýtit víru v indiánské bohy a šířit křesťanství. A právě Aztékovi, jednadmdesátiletému Juanu Diegovi, se ráno 9. prosince 1531 zjevila na pahorku Tepeyac Panna Maria. Měla snědou barvu pleti a promlouvala k němu v místním nářečí nahuatl. Chtěla po něm, aby v místě zjevení byl postaven kostel. Don Juan pověděl o zjevení biskupovi, ten mu ale nevěřil a chtěl po něm důkaz. Azték se proto vrátil na pahorek, kde mu Panna Maria řekla, ať natrhá kytky na místě, kde předtím nikdy nerostly. Když se Juan Diego později i s kytkami vrátil k biskupovi a vysypal je na svém plášti na podlahu, objevil se obraz Panny Marie. Hned druhý den se na Tepeycu začalo se stavbou kaple, v roce 1695 se potom začalo se stavbou baziliky. Obraz na plášti Juana Diega, který je vyroben z agákové látky, je stále zcela zachován, přestože se měl po 40 letech rozpadnout. Tento plášť byl podroben mnohým zkoumáním, které dospělo k tomu, že se obraz mnohem více podobá fotografii než malbě. Tento obraz je nejvíce uctíván v Mexiku a Jižní Americe.

Panna Maria Guadalupská byla v roce 1910 církví prohlášena za patronku a ochránkyni Latinské Ameriky. V roce 1976 se zde začala stavět nová, obrovská bazilika, ve které je 10 000 míst k sezení a která lépe vyhovuje ohromnému počtu turistů, kteří Guadalupe každoročně navštíví. Guadalupe je totiž nejnavštěvovanějším poutním místem na světě. V roce 2006 sem přijelo více než 14 milionů turistů z celého světa. Největší návštěvnost tu je v prosinci, na výročí zjevení. České cestovní kanceláře poutě přímo do Guadalupe nepořádají, ovšem návštěva tohoto poutního místa je u většiny cestovních kanceláří v programu poznávacích zájezdů do Mexika. Letenka z Prahy na letiště v Monterrey, které je Guadalupe nejbližší, se dvěma přestupy stojí od 23 000 Kč. [7, 8, 9, 10, 11, 12]; (1, 8, 9)

2.4 Medjugorje

Medjugorje, která má více než 4 000 obyvatel, leží v západní části Bosny a Hercegoviny. Toto mariánské poutní místo se liší od předchozích hned v několika věcech. K prvnímu zjevení zde došlo 24. června 1981, kdy se Panna Maria na vrchu Crnica zjevila šesti mladým lidem. Čtyřem z nich se zjevuje každý den, zbylí dva viděli Pannu Marii pouze jednou.

Každý rok navštíví Medjugorii přes milion turistů, v roce 2007 to bylo dokonce 1,6 milionů. Od roku 1981, kdy došlo k prvnímu zjevení, sem přijelo přes 20 milionů turistů. Kromě turistů z Chorvatska a Slovinska sem nejčastěji přijíždí Irové a Italové, ale i poutníci z USA nebo Libanonu. Láká je především neustávající zjevení Panny Marie vizionářům, často se prý objevuje mezi poutníky v průvodu. Paradoxně právě toto ubírá Medjugorii na věrohodnosti. Zjevení jsou totiž až neuvěřitelně častá a Panna Maria jejich prostřednictvím komentuje aktuální světové dění. Její poselství jsou zveřejňována dokonce i na internetu. Zatím nejnovější poselství je z 2. prosince 2011 od vizionářky Mirjany a zní takto: „*Drahé děti! Jako matka jsem s vámi, abych vám svojí láskou, modlitbou a příkladem pomohla, abyste se staly setbou budoucího, která vyroste v pevný strom a rozšíří větve po celém světě. Abyste se staly setbou budoucího, setbou lásky, prostě Otce, aby vám odpustil dosavadní zanedbání. Děti moje, jenom čisté srdce, nezatížené hříchem, se může otevřít, a jenom upřímné oči mohou vidět cestu, kterou vás chci vést. Když to poznáte, poznáte lásku Boží – bude vám darována. Potom ji budete vy dávat druhým jako sémě lásky. Děkuji vám.*“

[Medjugorje [online]. 2011 [cit. 2011-12-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.medjugorje.ws/cs-mini/messages/111202s/minibrowser?css=messages-latest&type=latest&findmode=aa>>.]

Častá zjevení jsou důvodem, proč církev zatím oficiálně neuznala Medjugorii jako místo zjevení Panny Marie. K tomuto uznání může dojít teprve až zjevování ustane. I zde kvete byznys s upomínkovými předměty, je zde však snad nejvíce kýčovitý. Sádrou sošku Panny Marie si poutníci mohou koupit na každém rohu a kněz každý večer po mši tyto předměty posvěcuje. Díky tomuto a provozu hotelů a ubytoven, restauračních zařízení, směnár a tlumočnickým službám se z Medjugorje stalo jedno z nejbohatších míst Bosny a Hercegoviny. [13, 14, 15]; (8, 10, 11)

2.5 Mariazell

Nejslavnější poutní místo střední Evropy má 2 000 obyvatel a leží v Rakousku. Podle pověsti zde bylo poutní místo založeno kolem roku 1157, kdy sem benediktinský mnich Magnus přinesl zázračnou sochu Panny Marie. Zázračnou proto, že když se mu během cesty postavila do cesty skála, pomodlil se k sošce a skála se rozestoupila. První kaple zde byla vystavěna v roce 1200 knížetem Jindřichem, jako poděkování za uzdravení z těžké nemoci. Rozkvět nastal v době baroka, kdy se v roce 1644 začala stavět podle plánů Domenica Sciassia bazilika. Do Mariazzel se vypravuje mnoho turistů z České republiky, v posledních letech jsou oblíbené cyklo poutě nebo pěší poutě. Mariazzel ovšem není pouze poutní místo, městečko je známé výrobou medových perníků Piker a likéru z třiatřiceti druhů bylin Arzberger. V blízkosti Mariazzel je 11 kvalitních lyžařských středisek, v létě je možné navštívit jezero Erlaufsee, vyšlápnout na vrchol Gemeindealpe (1626 m) nebo využít některou z turistických tras, které region nabízí. [16, 17, 18]; (12)

2.6 Čenstochová

Čenstochová je nejvýznamnějším poutním místem Polska, leží zhruba 100 km od českých hranic. Největší atrakcí je zde klášter a kostel na Jasné Hoře, kde je v kapli vystaven obraz Matky Boží s Dítětem, který je známý jako Černá Madona a který je spojen s několika zázraky, mezi nimi i zázračné vítězství v roce 1655, kdy 260 lidí včetně řeholníků ubránilo klášter před švédskou armádou, která měla asi 3,5 tisíce mužů. Podle rukopisu z 15. století kníže Vladislav věnoval tento obraz zdejšímu klášteru řádu sv. Augustina v roce 1384. Obraz pochází z Východu (Byzance nebo Ruska) a podle legendy je autorem obrazu evangelista Lukáš, patron malířů. Legenda dále říká, že obraz je namalován na desce stolu z domu v Jeruzalémě, kde Svatá rodina bydlela. Čenstochová je po Lurdách, Fatimě a Římu nejnavštěvovanějším poutním místem Evropy, ročně sem přijede více než 5 milionů turistů, tradičně nejvíce z České republiky, Slovenska a Maďarska. Mnozí z nich podnikají tuto pouť pěšky. Papež Jan Pavel II. v roce 1991 od města obdržel čestné občanství a klíč od městských bran. Čenstochová byla prvním městem, od kterého toto vyznamenání přijal. [21, 22, 23, 24, 25], (8)

2.7 Turzovka

Turzovka se nachází na slovenské straně pohoří Javorníky, pouze 12 km od českých hranic. Na tomto místě došlo k několika zjevením Panny Marie, první a nejznámější je z 1. června 1958. Lesník Matouš Lažut se na kopci Živčáková modlil k obrazu Panny Marie, když se mu zjevila žena podobná té na obraze. Později se mu zjevila ještě několikrát, ale po sérii vyšetření nakonec skončil v psychiatrické léčebně. Turisté však Turzovku začali navštěvovat. Na kopci Živčáková je postavená prosklená kaplička, ve které je obraz Panny Marie. Jako poutní místo byla Turzovka vyhlášena v roce 1994 biskupským úřadem v Nitře. [19, 20]

3 Poutní místa se vztahem k dějinám spásy

3.1 Izrael

Izrael je úzce spjat nejen s dějinami křesťanství, ale také judaismu a islámu. Pokud se rozhodneme absolvovat s cestovní kanceláří na poutní zájezd do Izraele, budeme si moci vybrat z několika poznávacích zájezdů. Izrael je plný zajímavých míst k vidění, takže cestovní kanceláře mohou programy zájezdů obměňovat a nejezdit pouze na ta samá místa. Často bývá jeden den zájezdu vyhrazen „světské“ zábavě, jako je koupání v Rudém moři nebo ochutnávka výborné izraelské gastronomie. Problémem zůstává politická situace Izraele, hlavně spory o území Palestiny. Od roku 2009 trvá příměří s islamistickou organizací Hamas, která toto území ovládá. [26, 27], (4)

3.1.1 Betlém

Betlém je hlavním městem palestinské samosprávy a centrem palestinského cestovního ruchu. Od Jeruzaléma leží pouze 8 kilometrů na západní straně Jordánu, cesta sem však trvá mnohem déle. Vjezd do města hlídají izraelští vojáci, pohyb obyvatel Betléma mimo město je regulován bezpečnostní bariérou, kterou tvoří zeď kolem města, která byla postavena v roce 2004 a také propustkami. Betlém je městem krále Davida a taky místem, kde se narodil Kristus. Největší příjmy z cestovního ruchu jsou tradičně v období Vánoc, kdy poutníci navštěvují chrám Narození Páně, který patří mezi nejstarší křesťanské kostely, kde se stále ještě slouží bohoslužba. Betlém začal díky křesťanským poutníkům vzkvétat už v roce 1099, kdy byl dobyt křižáckými vojsky. V roce 1100 zde byl korunován první král Jeruzalémského

království, Balduin I., poté bylo město převážně muslimské a tak to zůstalo dodnes. [28, 29]; (4, 6)

3.1.2 Nazaret

Rozkvétající, převážně muslimské město leží na severu Izraele a nabízí hned několik poutních míst k vidění. Nazaretu dominuje chrám Zvěstování postavený v roce 1969 na místě, kde archanděl Gabriel pověděl Marii, že počne Ježíše. Místní tradice ovšem říká, že místo zvěstování bylo nedaleko od chrámu, v blízkosti obecní studny. V oblasti synagogy, kde se Ježíš modlil, stojí dnes řeckokatolický kostel. Nedaleko od Nazaretu se nachází Kána Galilejská, kde Kristus vykonal jeden ze svých prvních zázraků a to proměnění vody ve víno a také Hora Tábor, kde došlo ke zjevení proroků Mojžíše a Eliáše apoštolům. [30, 31, 32]; (4, 6)

3.1.3 Galilejské jezero, Tabgha, Kafarnaum

Galilejské jezero bývá také označováno jako Genezaretské nebo Tiberiadské jezero, podle nedalekého města Tiberias. Je sladkovodní a je hlavním zdrojem pitné vody pro celý Izrael. Z jezera vytéká řeka Jordán v místě zvaném Jardenit, kde je možné si obnovit křestní slib. Není to však místo Kristova křtu. Od nepaměti je jezero využíváno k rybaření, o čemž se můžeme dočíst i v Novém zákoně. Kolem Galilejského jezera vykonal Ježíš mnoho zázraků.

Jeden z nich byl v městě Tabgha, ve kterém došlo k zázraku dělení chleba a ryb, kdy Ježíš z pěti bochníků chleba a dvou ryb nakrmil 5 000 lidí. Na tomto místě dnes stojí Kostel chlebů a ryb, který by měl být replikou původního chrámu postaveného kolem roku 480 n. l.

Dalším poutním zastavením je město Kafarnaum, kde Ježíš kázal v synagoze a rovněž zde vykonal několik zázraků. Kafarnaum postihlo v 8. století silné zemětřesení, po kterém bylo město opuštěno. Znovu jej objevil v roce 1838 Edward Robinson. Díky tomu, že bylo Kafarnaum celá století neobydlené, se zachovaly různé historické artefakty, mezi nimi i zbytky synagogy ze 4. století a dům apoštola Šimona Petra.

Poslední zastávkou v této oblasti je místo nazývané Hora blažeností nebo také Hora blahoslavenství. Na tomto místě Kristus mluvil k zástupům a také zde vyvolil 12 apoštolů. Je však možné, že se pokaždé jednalo o jiné místo. [33, 34, 35, 36, 37]; (4, 6)

3.1.4 Jericho

Jericho je považováno za nejstarší město světa. Podle archeologických výzkumů zde byla první osada již kolem roku 9 000 před naším letopočtem. Již v dávné minulosti bylo křižovatkou cest a Ježíš tudy několikrát procházel. Jericho je relativně malé město ležící 24 km od Jeruzaléma. Je tu příjemné počasí po celý rok a snadný přístup k moři a i kvůli tomu bylo Jericho sídlem jeruzalémské aristokracie. K Mrtvému moři to je pouze 15 kilometrů. Koncentrace soli je zde tak velká, že není nutné plavat, moře samo nadnáší. Je hojně využíváno k rekreaci, lázeňství, ozdravným pobytům a velmi populární jsou kosmetické produkty z Mrtvého moře.

Nedaleko města stojí na skalním útesu pevnost Masada, postavená v 1. století před naším letopočtem Herodem Velikým. Uvnitř pevnosti se nachází nejstarší dochovaná synagoga v Izraeli. V roce 2001 byla Masada zapsána na seznam světového dědictví UNESCO. [38, 39, 40, 41, 42]; (4, 6)

3.1.5 Olivová hora a Getsemanská zahrada

Olivová, nebo jak bývá někdy označována Olivetská hora, se nachází před vstupem do Jeruzaléma. Na jejím úpatí leží Getsemanská zahrada, kde se Ježíš modlil poslední noc před svým zatčením. V zahradě je Kostel všech národů také známý jako Kostel utrpení, a dále pravoslavný kostel Marie Magdaleny. [43]; (4, 6)

3.1.6 Jeruzalém

Jeruzalém je hlavní turistickou atrakcí Izraele. Nabízí mnoho zajímavých míst a je třeba vyhradit si několik dní, abychom viděli alespoň většinu. První zmínka z Bible o Jeruzalémě pochází ze Starého zákona, kdy ho král David učinil hlavním městem Izraele. Jeruzalém se dělí na Staré město a nový Jeruzalém. Právě ve Starém městě se nachází nejsvětější místa nejenom křesťanů, ale také židů a muslimů. Mezi tato svatá místa, která se všechna nachází na ploše 1 km², patří Bazilika Svatého hrobu, Skalní dóm, Západní zeď známá jako Zeď nářků, mešita Al – Aksá a Chrámová horu. Celé Staré město stejně jako jeruzalémské hradby je zapsáno na seznam světového dědictví UNESCO.

Staré město se dělí na 4 čtvrtě: židovskou, křesťanskou, arménskou a muslimskou. [44, 45, 46]; (4, 5, 6)

Chrámová hora

Chrámová hora je dominantou Starého města. Podle pověsti se jedná o stejný pahorek, kde měl Abrahám obětovat svého syna Izáka. Stojí tu zbytek židovského chrámu, tedy přesněji západní stěna známá jako Zeď nářků. Jedná se o nejposvátnější místo Židů, kteří sem chodili oplakávat zničený chrám, který byl rozšířen Herodem Velikým. Postupně se zeď stala místem, kde svoje modlitby pronáší poutníci z celého světa, bez ohledu na vyznání. Uprostřed Chrámové hory stojí Skální dóm, nejvýraznější symbol Izraele. Jedná se o jeden ze tří nejposvátnějších muslimských chrámů (po Mecce a Medině), místo, kam podle Koránu přiletěl na okřídleném koni prorok Mohamed. Stavbu je vidět z daleka díky kupoli, která je zdobena 80 kilogramy 24 karátového zlata, které věnoval jordánský král Husajn. Poslední nejvýraznější stavbou na Chrámové hoře je mešita Al – Aksá, jejíž výstavba začala krátce po dokončení Skálního dómu. Na rozdíl od něj byla několikrát přestavována, nejvýraznější přestavby interiéru proběhly v polovině 20. století, kdy mešitě věnoval Benito Mussolini mramorové sloupy. [47, 48, 49]; (4, 5, 6)

Via Dolorosa a Chrám Božího hrobu

Ulicí Via Dolorosa krácel Ježíš s křížem až na její konec na místo zvané Golgota, což v překladu znamená Lebka. Golgota se v jeho době nacházela mimo městské hradby, dnes je toto místo předpokládaného ukřižování v centru Starého města v Křesťanské čtvrti a stojí na něm Chrám Božího hrobu. Chrám Božího hrobu nechal postavit císař Konstantin na popud své matky, královny Heleny. Původní chrám byl vystavěn v roce 326, ale převážná část dnešní podoby pochází z období křížáckých válek. [51]; (4, 5, 6)

Davidova citadela

Antická citadela se nachází u městských hradeb v blízkosti Jaffské brány. Nynější podoba citadely pochází převážně ze 14. století, některé stavební prvky pochází z 16. století z dob krále Sulejmana. V oblasti citadely se při archeologických vykopávkách našlo mnoho artefaktů, mimo jiné i pozůstatky pevnosti z 2. století, z dob Heroda Velikého. Je možné, že v těchto místech proběhl soud s Ježíšem Kristem. Uvnitř citadely se nachází Muzeum dějin Jeruzaléma, které má 3 hlavní trasy – vyhlídkovou, která provede návštěvníky po hradbách, odkud je impozantní výhled na město; archeologickou trasu, která se zaměřuje na vykopávky a expoziční trasu, která vede do výstavních síní. K citadele patří minaret z roku 1655, který bývá označován jako Davidova věž. [72]; (5, 6)

3.2 Santiago de Compostela

Santiago je od roku 1982 hlavním městem oblasti Galície v severozápadní části Španělska. Má kolem 92 000 obyvatel a v roce 2000 bylo vyhlášeno hlavním evropským městem kultury. Město bylo založeno na přelomu 4. a 5. století, v 9. století tu byly objeveny zřejmě ostatky jednoho ze dvanácti apoštolů, svatého Jakuba Staršího a od té doby je Santiago jedním z nejvýznamnějších poutních míst v Evropě.

Zájem o poutě do Santiaga vzrostl hlavně na počátku 90. let, v roce 1993 byla Svatojakubská cesta zapsána na seznam světového dědictví UNESCO. Znakem Svatojakubské cesty je mušle hřebenatka.

Do Santiaga vede mnoho cest, nejznámější jsou 3 hlavní trasy: francouzská cesta, severní cesta a portugalská cesta. Nejznámější a také nejfrekventovanější je francouzská cesta, která začíná 764 km od Santiaga v městě St. Jean Pied de Port. Nicméně všechny cesty se ve Španělsku setkávají a většina poutníků jde pěšky posledních 100 km nebo v případě cyklopouti posledních 200 km.

Z Čech vedou 2 cesty, které vyznačil Klub českých turistů. Severní, která vede od Zbraslavského kláštera v Praze přes Karlštejn, dále Plasy, Stříbro a Kladruby na hraniční přechod Železná, dále pokračuje směrem na Norimberk a v Oettingenu navazuje na Franckou Svatojakubskou cestu. Jižní cesta vede z Karlštejna přes Mníšek pod Brdy, Dobříš, Příbram, Nepomuk, Klatovy, Kdyni k hraničnímu přechodu Všeruby. Odtud potom pokračuje po Východobavorské Svatojakubské cestě směrem na Řezno. První úsek české trasy byl k mezinárodní cestě připojen 15. června 2003. Moravou vede taky Svatojakubská cesta, začíná v Brně a pokračuje přes Rajhrad, Vojkovice, Židlochovice, Popice, Pálavu, Klentnice až na hraniční přechod Mikulov, za kterým v obci Kleinschweinbarth začíná Rakouská Svatojakubská cesta.

Každý poutník by si měl před začátkem pouti opatřit poutnický průkaz (Credencial del Peregrino), díky němuž jsou všichni poutníci evidováni. Tento průkaz také poutníky opravňuje k využívání poutnických ubytoven při cestě, zvaných „refugio“ nebo „albergue“. Poutníci do tohoto průkazu sbírají razítka, která jim dají v ubytovnách, na farách nebo na jiných významných místech na Svatojakubské cestě, alespoň jedno razítko s datem denně. Pokud poutník splní tyto podmínky, vykoná pouť z křesťanských důvodů a ujde k tomu posledních 100 km před katedrálou pěšky nebo ujede 200 km na kole, tak v Santiagu dostane

poslední razítko a bude mu vystaven oficiální dekret katedrály o vykonání Svatojakubské pouti, zvaný Compostela. Poutní mše se v katedrále koná každý den ve 12:00. [73, 74, 75, 76, 77, 78, 79]; (8, 9)

3.3 Vatikán

Vatikán se od ostatních států liší tím, že jeho státním zřízením je teokratická absolutní monarchie, v jejímž čele stojí papež, nyní Benedikt XVI. Často také bývá Vatikán nazýván Papežským státem, což ovšem není přesné označení. Papežský stát, jehož hlavní městem byl Řím, existoval na území dnešní Itálie od 8. století našeho letopočtu až do 19. století. Potom zanikl a byl nahrazen Vatikánem, který byl ustanoven v roce 1929 na základě Lateránských dohod. Má pouze 572 občanů, z toho 32 žen (údaje z roku 2005). Vatikán má rozlohu pouze okolo 44 hektarů a zahrnuje místo předpokládaného hrobu apoštola Petra, na jehož místě stojí bazilika Svatého Petra, jejíž základy pocházejí z roku 324. Svůj nynější vzhled získala bazilika hlavně v 16. a 17. století, kdy na její renesančně – barokní podobě pracovali architekti jako Gian Lorenzo Bernini, Donato Bramante, Rafael Santi, Giacomo della Porta nebo Michelangelo Buonarrotti. Poslední z jmenovaných také vytvořil stropní fresku v Sixtinské kapli v Apoštolském paláci, která zobrazuje Poslední soud.

Vatikán patří k hlavním poutním místům křesťanství zejména z toho důvodu, že zde sídlí nejvyšší představitel církve, papež Benedikt XVI. Podle radia Vaticana se za rok 2009 setkání s papežem ve Vatikánu (v bazilice nebo na Svatopetrském náměstí) zúčastnilo přibližně 2 243 tisíc lidí. Největší část z nich, 1 120 tisíc se se Svatým otcem setkala v neděli při modlitbě Anděl Páně, 538 tisíc při generálních audiencích, na bohoslužbách sloužených papežem 480 tisíc lidí a při zvláštních audiencích 115 tisíc lidí. Vatikán má celoročně vysokou návštěvnost, kromě církevních památek si na své přijdou i milovníci umění, na bazilice pracovali jedni z nejvíce uznávaných architektů v historii. Kromě baziliky stojí za návštěvu Náměstí svatého Petra, v jehož středu stojí 25 metrů vysoký obelisk, který váží 331 tun. Další z vatikánských atraktivit je Apoštolský palác, ve kterém jsou pokoje obývané papežem, římskokatolické kanceláře, několik kaplí včetně Sixtinské kaple, Vatikánská muzea, která jsou jedním z nejrozsáhlejších muzejních komplexů na světě a Vatikánská knihovna, která je rovněž jednou z nejvýznamnějších knihoven světa.

Nejvíce poutníků navštíví Vatikán v období Velikonoc a Vánoc, nejdůležitějších svátků v křesťanském kalendáři. [80 - 90]

4 Česká poutní místa

4.1 Hostýn

Nejvýznamnější mariánské poutní místo na Moravě se nachází ve Zlínském kraji, v Hostýnských vrších. Podle archeologických nálezů se zde nacházelo pravěké hradiště. První kaple zasvěcená Panně Marii tu stála už ve středověku a váže se k ní pověst spojená s Hostýnem. Podle této pověsti sem utekli vesničané z okolí, když ve 13. století vpadli do Evropy Tataři. Vesničané se ukryli v kapli, trpěli však nedostatkem vody a proto se modlili k Panně Marii, aby jim pomohla. A v tomto místě se pověsti liší. Podle jedné zde vytryskl pramen a bouře donutila Tatary k ústupu, jiná verze pověsti zmiňuje, že Panna Maria bleskem zapálila tábor nájezdníků. Ať je konec pověsti jakýkoliv, z Hostýna se stalo vyhledávané poutní místo už v 16. století a voda z Hostýnského pramene je poutníky vyhledávaná. Základní kámen barokní baziliky Panny Marie Vítězné a jejího Nanebevzetí, která na kopci stojí, byl položen v roce 1721 a stavba byla dokončena roku 1748. Historie poutí na Hostýně pokračuje dodnes, v roce 2011 se zde uskutečnila například osmnáctá pouť hasičů, první pouť lékařů a pracovníků ve zdravotnictví, pouť včelařů, pěší pouť po poutní cestě ze Svatého Kopečku na Svatý Hostýn, Orelská pouť, pouť politických vězňů, Myslivecká pouť a mnohé další. Pro poutníky zde Matice Svatohostýnská provozuje 3 poutní domy s celkovou kapacitou 160 lůžek. V roce 2009 se v nich ubytovalo přes 20 000 návštěvníků. Každoročně Hostýn navštíví kolem půl milionu poutníků. [94, 95]; (19)

4.2 Svatý Kopeček u Olomouce

Svatý Kopeček, který leží jen 5 km od Olomouce, můžeme zařadit mezi mariánská poutní místa. Zdejší bazilika je zasvěcená Navštívení Panny Marie. Podle legendy postavil kapli kupec s vínem Jan Andrášek, na místě, které mu ve snu dvakrát ukázala Panna Marie. Jak vyplývá z grafu č. 6 v praktické části, Svatý Kopeček je druhým nejnavštěvovanějším místem v České republice. Dopomáhá k tomu i fakt, že toto poutní místo navštívil 21. května 1995 papež Jan Pavel II. a při této příležitosti baziliku povýšil na baziliku minor. Hlavní poutě, které se zde každoročně pořádají, jsou při příležitosti svátků Navštívení Panny Marie a Nanebevzetí Panny Marie. [91, 92, 93]

4.3 Velehrad

Tradice tohoto poutního místa sahá hluboko do historie naší země. Velehrad byl centrem Velkomoravské říše, sídlil zde arcibiskup Metoděj, který spolu s Cyrilem (Konstantinem) přišel na Velkou Moravu v roce 863. V české historii hraje Velehrad jako poutní místo významnou roli, v roce 883 zde byl pokřtěn první historicky doložený český panovník, kníže Břetislav. Ve 13. Století zde byl postaven vůbec první cisterciácký klášter na Moravě, který dnes patří jezuitům. K tomuto klášteru patří i bazilika Nanebevzetí Panny Marie a svatého Cyrila a Metoděje, které papež Jan Pavel II. udělil roku 1985 Zlatou růží a tím se stala nejvýznamnější bazilikou v České republice. V roce 2008 se také stala národní kulturní památkou. Sám Jan Pavel II. navštívil Velehrad v roce 1990. Nejznámější z poutí, která se na Velehradě pořádá od roku 2000, jsou Dny lidí dobré vůle. Tato pouť se koná při příležitosti státního svátku svatých Cyrila a Metoděje, patronů Velehradu. Záštitu nad těmito oslavami převzala manželka prezidenta republiky Livia Klausová, Mons. Jan Graubner a hejtman Zlínského kraje Stanislav Mišák. V roce 2010 Dny lidí dobré vůle přivedly na Velehrad 19 tisíc návštěvníků. [96, 97, 98, 99, 100]

4.4 Stará Boleslav

Stará Boleslav je nejstarší svatováclavské poutní místo. Svatý Václav byl u dveří zdejší kaple zavražděn svým bratrem Boleslavem v roce 935. Na tomto místě byla později postavena bazilika Svatého Václava, původně v románském slohu, dnes má díky přestavbě ze 14. století gotickou podobu. Každoročně se zde pořádá svatováclavská pouť, jejíž tradice byla obnovena v roce 2003. Tato pouť neprobíhá jen v bazilice Svatého Václava, ale i v chrámu Nanebevzetí Panny Marie, který je také cílem poutníků mířících do Staré Boleslavi. Je zde uloženo Palladium země české, milostný obraz Madony s dítětem, kterému je tradičně připisována ochranná moc nad Čechami. Tento obraz prý dostala kněžna Ludmila při křtu od arcibiskupa Metoděje. Starou Boleslav navštívil papež Benedikt XVI. v roce 2009 při příležitosti svatováclavské pouti. [101, 102, 103, 104]

5 Cestovní kanceláře nabízející poutní zájezdy

Na trhu je několik cestovních kanceláří, které se specializují na poutní místa nebo zájezdy s poutní tematikou tradičně nabízejí. Překvapilo mě, že jsou známé i mezi širokou veřejností, jak vyplynulo z dotazníku. Vybraných cestovních kanceláří jsem se zeptala na 4 otázky, na které většina cestovních kanceláří ochotně odpověděla.

1. Jak často a při jaké příležitosti poutní zájezdy pořádáte?
2. Jak velký zájem je o poutní zájezdy, naplníte kapacitu, popřípadě navyšujete počet míst?
3. Do jaké věkové skupiny lze zařadit většinu účastníků vašich zájezdů?
4. Obrací se na Vás přímo farnosti s požadavkem na sestavení zájezdu?

5.1 CK Miklas tour

Cestovní kancelář Miklas tour se sídlem v Prostějově působí na trhu od roku 1994 a od začátku se specializuje na organizování poutí a poutních zájezdů, poznávacím a pobytovým zájezdům se věnuje pouze okrajově. Nevydává vlastní katalog, ke své propagaci využívá internet a Katolický týdeník. Miklas tour je rodinná cestovní kancelář, pan Mgr. Jindřich Miklas se osobně účastní většiny zájezdů. V letošní sezoně organizovala CK celkem 17 poutních zájezdů, z toho 8 bylo plně obsazených a 2 zájezdy byly zrušeny. Celkem 4 zájezdy byly do Izraele (2x Izrael + Sinaj, Jeruzalém – duchovní obnova, Izrael netradičně).

Kromě zájezdů do Svaté země proběhly zájezdy do Říma na blahorečení Jana Pavla II., vlaková pouť do Lurd, III. a IV. pěší pouť ze Sv. Hostýna na Velehrad. V Itálii se uskutečnily zájezdy na trase Řím – Florencie – Assisi a druhý zájezd na trase Padova – Gargano – S.G. Rotondo – Loreto. Zvýšený zájem ze strany poutníků byl o zájezd do Santiaga de Compostela, kde se posledních 100 km před Santiagem šlo společně pěší poutí. Zájezdy do Lurd se nabízel ve dvou modifikacích a to Lurdy – La Salette – Monaco nebo Lurdy – La Salette – Nevers – Ars.

CK Miklas pořádá i zájezdy na míru, které každoročně tvoří téměř polovinu pořádaných zájezdů, ale jsou mimo oficiální nabídku. Možnost sestavení zájezdu na míru je vhodná zejména pro farnosti, školy, či různá sdružení nebo zájmové skupiny. Cestovní kancelář Miklas tour je pojištěna pro případ úpadku cestovní kanceláře u slovenské Union poisťovny.

Pro sezonu 2012 je zatím připraven jeden poznávací zájezd do Skandinávie, dva pobytové zájezdy v Chorvatsku a 5 poutních zájezdů – Silvestr v Medžugorji, dva zájezdy do Santiaga de Compostela za 9 690 Kč, okruh Lurdy – Ars – Nevers - La Salette za 8 990 Kč a Izrael – Poznávací a poutní zájezd po Svaté zemi. [54]

Program zájezdu Izrael – Poznávací a poutní zájezd po Svaté zemi od CK Miklas tour:

1. Den – neděle 26. 2.: sraz všech účastníků poutě v 19:30 hod. na letišti Ruzyně v Praze, terminál Sever 1. Od 20. hodiny následují letištní pohovory s pracovníky letecké společnosti EL AL. Odlet z Prahy ve 23:00 hod., přilet do Tel Avivu na letiště Ben Gurion ve 3:50 hod. následujícího dne.
2. Den – pondělí 27. 2.: přistaveným izraelským autobusem odjedeme na prohlídku Joppe, starý přístav s kostelem sv. Petra. Pokračujeme do Caesareje Přímořské, římský akvadukt, archeologický park města z doby Heroda Velikého, jeho palác, amfiteátr, hipodrom, veřejné lázně, virtuální promítání historie města. Haifa, hora Karmel s kostelem Stella Maris (mše svatá). Bahaiské zahrady – vyhlídka na Haifu. Ubytování a večeře v hotelu v Tiberias. Po večeři návštěva synagogy v době židovských modliteb. Nocleh.
3. Den – úterý 28. 2.: snídaně v hotelu. Ráno odjezd na Horu Blahoslavenství (10:00 mše svatá), Tabgha – místo zázračného rozmnožení 5ti chlebů a 2 ryb, Mensa Christi – udělení primátu Sv. Petrovi, Kafarnaum – dům sv. Petra a synagoga. Na objednávku Petrova ryba – oběd (18 USD). Plavba po Genezaretském jezeře. Jardenit – ve vodách Jordánu obnovíme svůj křest. Tiberias – večeře, nocleh.
4. Den – středa 29. 2.: snídaně. Taxíky vyjedeme na horu Tábor, prohlídka chrámu Proměnění s nádherným rozhledem do Jezreelského údolí. Nazaret – prohlídka baziliky Zvěstování, chrám sv. Josefa (mše svatá), Mariina studna, synagoga. Kána Galilejská (Ježíšův první zázrak), obnova manželských slibů. Večeře a nocleh v Tiberias.
5. Den – čtvrtek 1.3.: snídaně v hotelu. Odjezd z Galilee do Judska údolím Jordánu kolem Samaří. Zastávka pod Horou Pokušení s ortodoxním klášterem, Jericho – Elišovy prameny, vykopávky starobylého města (fakultativně), Zacheův fíkovník. Zkušenost s pouští ve Wadí Kelt – mše svatá v poušti. Betlém – večeře, nocleh.

6. Den – pátek 2. 3.: snídaně v hotelu. Jeden den v Betlémě – prohlídky, modlitby, meditace v místě narození, mše svatá – bazilika Narození, Mléčná jeskyně, Pole pastýřů. Nákupy předmětů z olivového dřeva. Fakultativně taxi do ortodoxního kláštera Mar Saba v poušti – vstup možný jen mužům (10 USD). Večeře a nocleh v Betlémě.
7. Den – sobota 3. 3.: snídaně v hotelu. Olivová hora – místo Nanebevstoupení Páně, kostel Pater Noster. Grotto v Getsemanské zahradě, kostel Dominus Flévit (Pán zaplakal), Getsemanská zahrada – kostel Narození (mše svatá). Kostel Hrobu Panny Marie a kostel Usnutí apoštolů. Herodova brána, Damašská brána, arabský suk (tržnice) – nákupy. Bazilika Božího hrobu – prohlídka, modlitby. Jaffská brána. Večeře a nocleh v Betlémě.
8. Den – neděle 4. 3.: snídaně. Ein Karem – kostel narození sv. Jana Křtitele, kostel Navštívení sv. Alžběty, mše svatá ve 12:00 hod. Památník holocaustu 6 milionu Židů Yad Vashem. Kolem Knesetu do Izraelského národního muzea – svitky z Kumránu, model Jeruzaléma z doby Ježíšovy (10 USD). Večeře a nocleh v Betlémě.
9. Den – pondělí 5. 3.: snídaně. Jeruzalém – Chrámová hora – Skalní dóm, mešita Al – Aksa. Kostel sv. Anny (mše svatá ve 12 hod.), křížová cesta Via Dolorosa až do baziliky Božího hrobu – prohlídka, modlitba. Hora Sion s Večeřadlem a kostelem Zesnutí P. Marie – Dormicion, hrob krále Davida, kostel Kohoutího zakokrhání – In Galikantu. Večeře a nocleh v Betlémě.
10. Den – úterý 6. 3.: snídaně v hotelu. Betlém – mše svatá v 8 hod. Kumrán – svitky od Mrtvého moře, pevnost Masada – výjezd lanovkou, prohlídka. Koupání v Mrtvém moři u En Gedi. Večeře a nocleh v Betlémě.
11. Den – středa 7. 3.: snídaně v hotelu. Poslední den v Jeruzalémě – Gordon garden, dominikánský Biblický institut, kde vznikla Jeruzalémská Bible, chrám sv. Štěpána a

starodávnné hroby v areálu institutu, Nová brána, návštěva a setkání s o. biskupem na katolickém patriarchátu, volno ve Starém městě, Cardo a Zed' nářků, vykopávky Davidova města (Chizkiášův kanál od pramene Gichon k rybníku Siloe – nutná baterka, čelovka – 23 NIS) nebo vykopávky u Stupňového schodiště u Chrámové hory (23 NIS), včetně filmu o životě kolem Jeruzalémského chrámu. Ve 22 hod. odjezd na letiště.

12. Den – čtvrtek 8. 3.: Od 2:30 hod. pohovory na letišti s pracovníky EL AL, v 5:50 hod. odlet, přílet do Prahy v 19:10 hod.

Stravování: 8x polopenze formou švédských stolů

Ubytování: 3x Tiberias, 6x Betlém – vždy 3 hotely, dvoulůžkové pokoje*

Cena zahrnuje:

leteckou přepravu izraelskou leteckou společností EL AL: Praha – Tel Aviv – Praha včetně všech poplatků (přeprava kufříku do 20 kg, osobního zavazadla do 8 kg, občerstvení na palubě při cestě tam i zpět), přepravu klimatizovaným autobusem po Izraeli, 9x hotelové ubytování ve dvoulůžkových pokojích s příslušenstvím, 9x polopenzi formou švédských stolů, 10 plných pobytových dnů programu, vybrané vstupy, doprovod českého průvodce s licencií, plavbu lodí po Genezaretském jezeře, přepravu taxíky na vrchol hory Tábor, lanovka na Masadu. Duchovní doprovod kněze. Mše svatá. Pojištění léčebných výloh, pojištění storna zájezdu do 25 tisíc korun, pojištění CK proti úpadku.

Cena nezahrnuje:

V ceně není zahrnuta povinná částka na spropitné hotelovým pracovníkům a izraelskému řidiči (40 USD), Petrova ryba (loni jsme platili 18 USD), fakultativní vstupy.

[CK Miklas tour [online]. 2011 [cit. 2011-12-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.miklastour.cz/zajezdy/poutni/izrael-poznavaci-a-poutni-zajezd-po-svate-zemi-156/>>.]

5.2 CK Via Petrov

CK Via Petrov je brněnská cestovní kancelář, která nabízí poutní zájezdy do Izraele. Poslední proběhl v listopadu a stál 23 490 Kč. Kromě zájezdů do Izraele nabízí tato CK pobyty v lázních Podhajska a pobyty ve Velkém Mederu na Slovensku. [105]

Na zaslané otázky mi obratem odpověděl pan Mihola, majitel CK Via Petrov.

1. CK Via Petrov zájezdy pořádá dle vhodných termínů a aktuální nabídky levného ubytování.
2. Zájem o poutní zájezdy upadá, protože farnosti si často zájezdy organizují sami. Největší zájem o poutní zájezdy byl v letech 1996 – 1997, kdy byly příznivé ceny ubytování i dopravy.
3. Věková skupina je různá, náročnějších zájezdů se účastní i lidé mladšího a středního věku.
4. Farnosti se na CK Via Petrov v současné době spíše neobrací s požadavkem na sestavení zájezdu, raději si zájezd zorganizují samy a ušetří tak na provizi pro CK.

Obr. č. 1

5.3 CK Voma

Cestovní kancelář Voma se sídlem v Třebíči působí na trhu od roku 1992, zájezdy na poutní místa pořádá od roku 1997, spolupracuje na nich s Českomoravskou Fatimou v Koclířově. V současné nabídce má CK Voma 5 zájezdů s duchovní tematikou a to Paříž – Lurdy – Santiago de Compostela – Fatima – Monseratt , který nabízí za cenu od 13 250 Kč, Francie – La Salette – Lurdy – Avignon – Nevers, za cenu od 7 950 Kč, Lyon – Ars – Nevers – Paříž – Lisieux – Belgické Lury, za cenu od 7 250 Kč, Paříž – Banneaux – Antverpy – Amsterdam, který CK Voma nabízí od 8 500 Kč a poslední v nabídce je Lyon – Ars – Nevers – Paříž – Lisieux – Belgické Lurdy od 7 500 Kč.

Kromě poutních, poznávacích a pobytových zájezdů, nabízí CK Voma také zájezdy pro školy, jednodenní zájezdy do Maďarska, Německa a Rakouska a také lyžařské zájezdy do Itálie.
[106]

1. CK Voma pořádá poutní zájezdy při příležitosti významného výročí nebo na přání farního úřadu, který se na CK obrátí s požadavkem o sestavení poutního zájezdu.
2. S naplněním kapacity CK Voma problémy nemívá, naopak kapacitu navyšuje, pokud je zájem ze strany poutníků.
3. Věková kategorie poutníků závisí na příležitosti, ke které je zájezd pořádán, většinou se ale jedná o střední a starší věkovou skupinu.
4. CK Voma pořádá většinu zájezdů na přání farních úřadů.

Obr. č. 2

5.4 CA Awertour

Cestovní agentura Awertour se sídlem v Zábřehu prodává poutní zájezdy bratislavské cestovní kanceláře Awertour s.r.o. Nabízí zájezdy do Izraele a to v několika modifikacích. Samotný Izrael nebo v kombinaci Izrael + Sinaj, Izrael + Petra, Izrael + Egypt nebo Izrael + Egypt + Jordánsko – Po stopách Exodu. V nabídce má CK Awertour i velikonoční pouť do Izraele nebo poutní zájezd spojený s koupáním v Mrtvém moři. [107, 108]

Kromě Izraele nabízí CK zájezdy do Lurd a Fatimy a to jak letecky, tak i autobusovou dopravou nebo velikonoční pouť do Říma.

1. CK Awertour poutní zájezdy pořádá celoročně a doplňuje je mimořádnými nabídkami, jako je třeba děkovná národní pouť do Říma nebo setkání mládeže s papežem v Madridu.
2. Ve většině případů není problém naplnit kapacitu zájezdů, zejména pokud se jedná o zájezdy do Izraele.
3. Průměrný věk klientů cestovní kanceláře Awertour je zhruba 55 let.
4. Farní úřady se s požadavky na sestavení zájezdu na CK obrací často, CK sama svoje zájezdy farnostem nabízí.

Obr. č. 3

5.5 CK Hladký

Cestovní kancelář pana Hladkého nabízí převážně poutní zájezdy a to jak tuzemské, tak zahraniční. V tomto roce CK pořádala 8 zahraničních zájezdů, do Itálie, Polska, Medžugorje, Francie a Španělska. Jednodenní poutní zájezdy CK pořádá do slovenské Turzovky a do Mariazell v Rakousku, v tuzemsku pořádá zájezdy do Sloupu, na Svatý Hostýn, do Koclířova a Žarošic.

Kromě poutních zájezdů si můžou zákazníci vybrat jednodenní zájezdy do termálů v Maďarsku, na Slovensku a v Rakousku, nákupy v Českém Těšíně nebo zájezd do Vídně. [60]

1. CK Hladký se na církevní turistiku specializuje, poutní zájezdy pořádá několikrát do roka.
2. CK organizuje ročně v průměru 8 – 10 zahraničních zájezdů, 1 ruší z důvodu malého zájmu a 1x za 2 roky se naopak kapacita zvyšuje, místo jednoho autobusu CK vypraví dva.
3. Nejmladšímu klientovi nebyl ještě rok, nejstaršímu 96 let. Převažují však lidé staršího věku.
4. Farní úřady se na CK Hladký s požadavkem na sestavení zájezdu obracují několikrát do roka.

5.6 CK Palomino

Cestovní kancelář Palomino sídlí v Praze a nabízí poutní zájezdy do Izraele, Turecka nebo okruh po významných mariánských místech, jako je Fatima, Santiago de Compostela, Lurdy a La Sallete. Pro rok 2012 je v prodeji celkem 5 zájezdů do Izraele za 17 900 Kč, zájezd po biblických místech v Turecku za 16 900 Kč a okruh po mariánských poutních místech za 11 900 Kč. Kromě zájezdů na poutní místa má CK Palomino v nabídce ještě zájezdy na vánoční trhy do Drážďan, Norimberku a Vídně, poznávací zájezd na Maltu a pobyty u Mrtvého moře. [67]

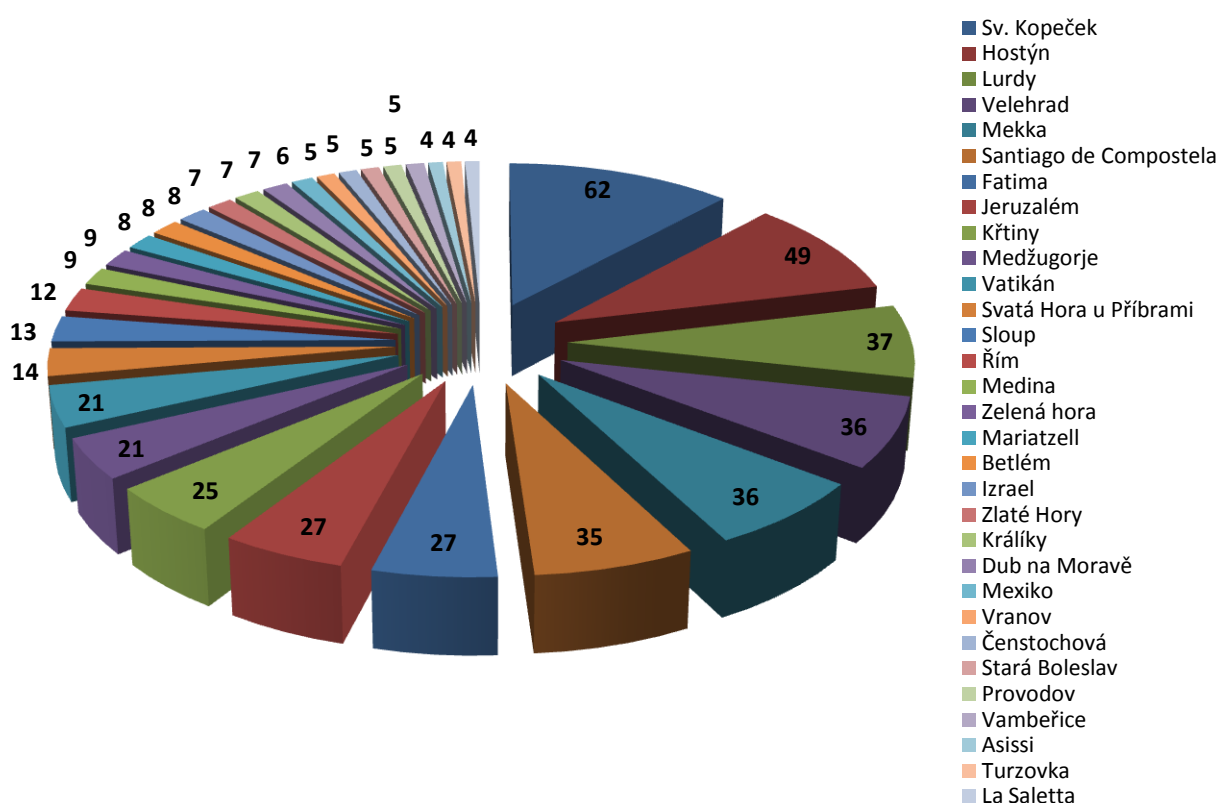
Z této cestovní kanceláře mi bohužel na zaslané otázky neodpověděli.

6 Dotazníkový průzkum

Dotazníkový průzkum byl zaměřen na zjištění povědomí veřejnosti o poutních místech, poutních zájezdech a zda je o ně mezi lidmi zájem. Dotazník byl uveřejněn na adrese www.vyplnto.cz a probíhal od 2. 4. 2011 do 20. 4. 2011. Respondenti mohli vyplnit maximálně 16 otázek, průměrně jich však vyplnili 14,36. Mezi otázkami byly nastavené závislosti, takže počet otázek každého respondenta se různil. Dotazníkového průzkumu se zúčastnilo 114 respondentů, převážně mezi 18 a 35 lety. Většinu z nich tvořily ženy. Průměrná doba potřebná k vyplnění dotazníku byla 6 minut a 23 vteřin.

Otázka č. 1

Jaká poutní místa znáte? (v ČR i ve světě - vypíšte)

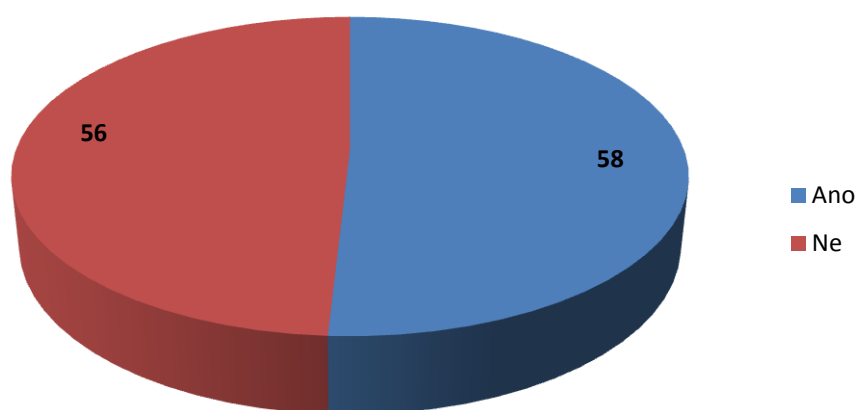

Tato otázka byla vypisovací a jejím účelem bylo zjistit povědomí respondentů o poutních místech. Z grafu vyplývá, že nejznámějším poutním místem mezi respondenty je v České republice Svatý Kopeček a Hostýn, ze zahraničních potom Lurdy, Mekka a Santiago de

Compostela ve Španělsku. Překvapilo mě, že Jeruzalém uvedlo jen 27 respondentů a Izrael jako Svatou zemi jen 8 respondentů ze 114.

Otázka č. 2

Víte, že zájezdy na poutní místa nabízí i cestovní kanceláře, nejen farnosti?

Graf č. 2

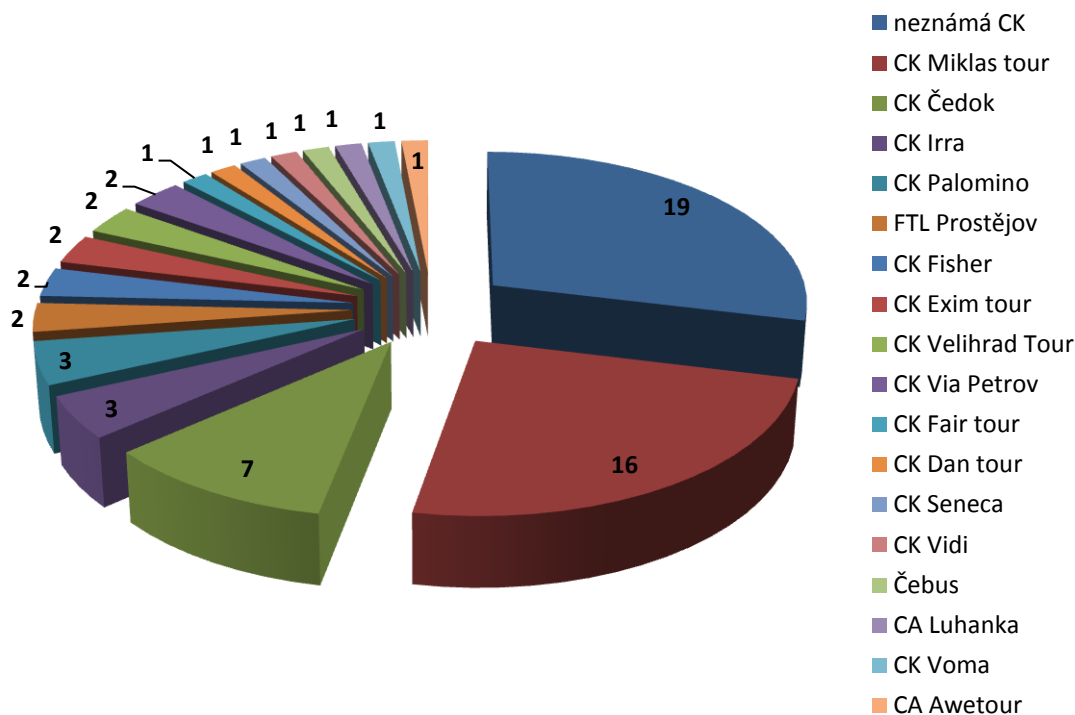
Tato otázka měla zjistit, zda respondenti ví, že zájezdy na poutní místa nabízí i cestovní kanceláře, nejen farnosti. Téměř polovina dotazovaných o této možnosti nevěděla, 24 respondentů z 58, kteří o této možnosti věděli, uvedlo, že jsou věřící.

Otázka byla rozdělovací, pokud na ni respondent odpověděl „ano“, zobrazila se mu otázka č.3, pokud odpověděl „ne“, přešel automaticky na otázku č. 5.

Otázka č. 3

Napište nějakou cestovní kancelář, která zájezdy na poutní místa nabízí.

(tato otázka se zobrazila pouze tehdy, pokud respondent odpověděl na otázku č. 2 ano)

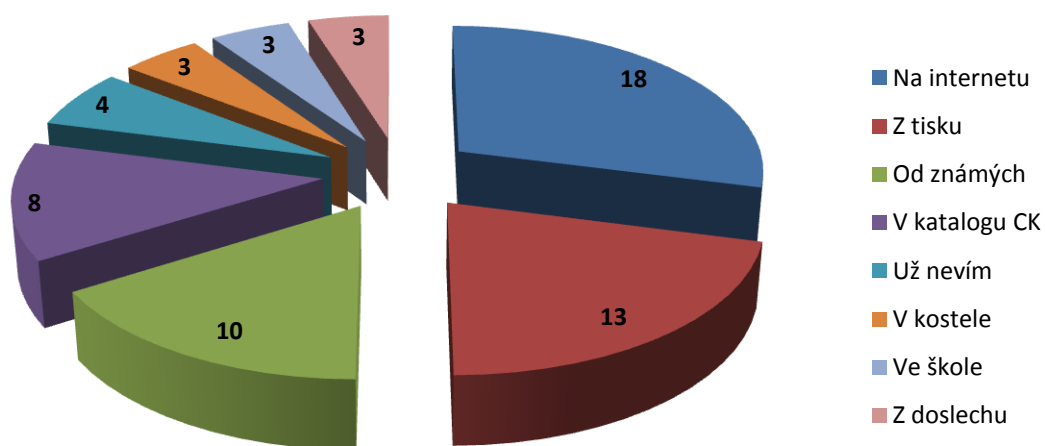
Graf č. 3

Většina respondentů si nevzpomněla na přesný název cestovní kanceláře nebo agentury. Druhou nejčastější odpovědí byla CK Miklas tour se sídlem v Prostějově, která na trhu působí již několik let a má zavedené jméno. Sedm respondentů uvedlo CK Čedok, která ovšem poutní zájezdy ve své nabídce nemá. Celkem 6 dotazovaných uvedlo CK Irra a CK Palomino. CK Irra pořádá zájezdy na poutní místa spíše výjimečně, za to CK Palomino má ve své nabídce tradičně několik zájezdů do Izraele, Lurd nebo Santiago de Compostela. Dva respondenti uvedli CK Veligrad tour, která pořádá tento typ zájezdů spíše výjimečně. CK Via Petrov se sídlem v Brně pořádá zájezdy do Izraele. Slovenská CK Seneca pořádá rovněž zájezdy do Izraele, a to i v kombinaci Izrael + Sinaj a Izrael + Petra. Další cestovní kanceláři uvedenou v dotazníku je CK Voma, která po domluvě pořádá zájezdy na poutní místa v Evropě. Poslední je CA Awertour, která má v nabídce zájezdy na poutní místa ve Francii, Itálii, Španělsku, Portugalsku a taky zájezdy do Izraele. Zbylé cestovní kanceláře uvedené respondenty zájezdy na poutní místa v nabídce nemají. [54 – 68]

Otázka č. 4

Napište, kde jste se o možnosti jet na poutní místo s cestovní kanceláří dozvěděl/a.

(tato otázka se zobrazila pouze tehdy, pokud respondent odpověděl na otázku č. 2 ano)

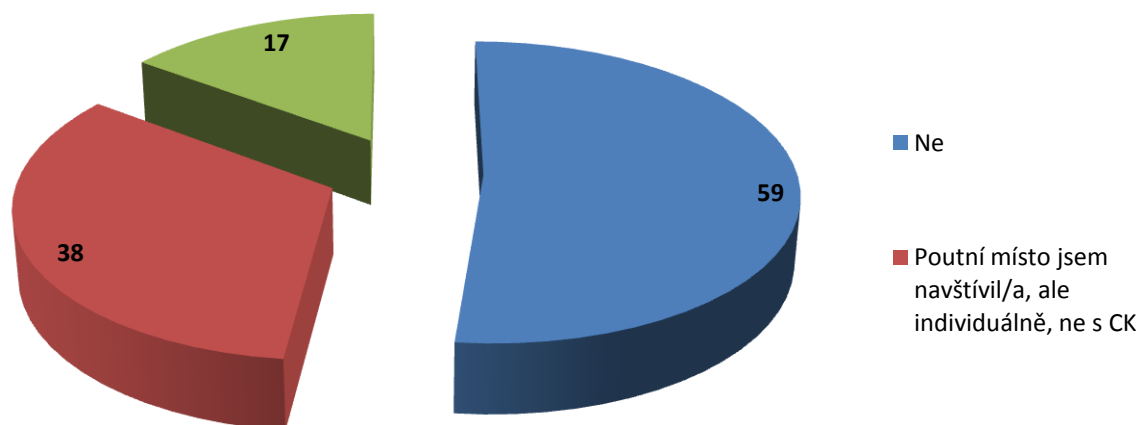

Graf č. 4

Nejvíce respondentů se o možnosti navštívit poutní místo s cestovní kanceláří dozvědělo na internetu, což není překvapivé. Většina z cestovních kanceláří, které tyto zájezdy nabízí, není zaměřená pouze na poutní místa, ale nabízí i pobytové a poznávací či jiné zájezdy pro širokou klientelu. Druhou největší kategorií je tisk, převážně Katolický týdeník a Světlo.

Otázka č. 5

Zúčastnil/a jste se nějakého poutního zájezdu?

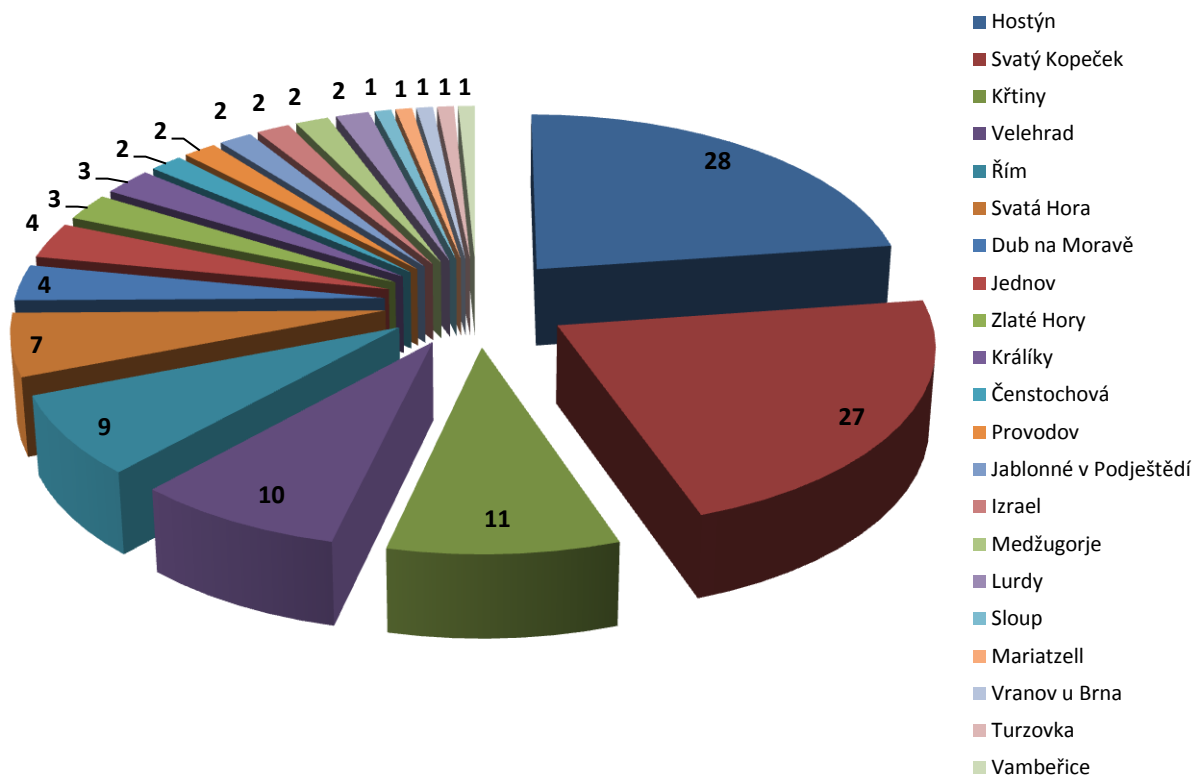
Graf č. 5

Poutní místo navštívilo celkem 55 lidí, buď s cestovní kanceláří nebo individuálně, z toho 29 z nich uvedlo, že je věřící. Zajímavé je, že 14 dotazovaných, kteří uvedli, že jsou věřící, žádné poutní místo nenavštívili.

Otázka č. 6

Pokud ano, uveďte jaké místo to bylo.

(tato otázka se zobrazila pouze tehdy, pokud respondent odpověděl na otázku č. 5 ano)

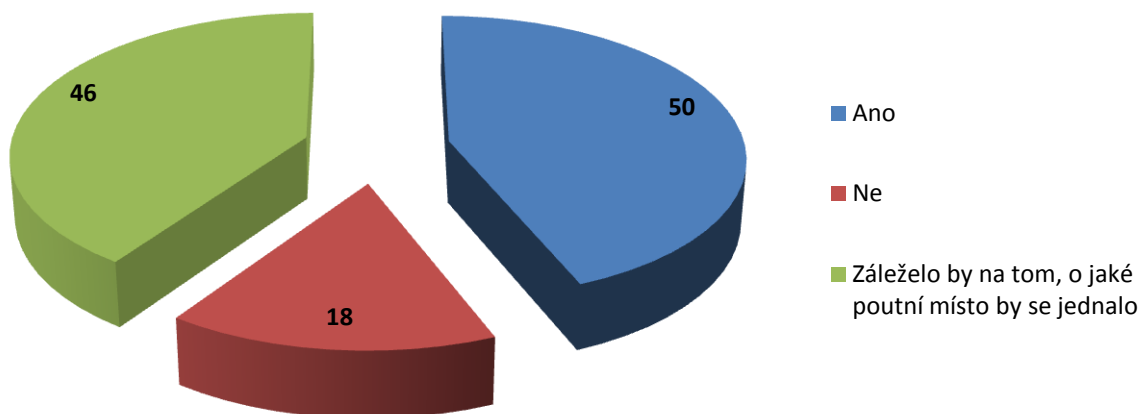

Graf č. 6

Z vyhodnocení této otázky vyplývá, že nejnavštěvovanějším poutním místem v ČR je Hostýn a Svatý Kopeček u Olomouce, které navštívila polovina respondentů, kteří uvedli, že se zúčastnili poutního zájezdu nebo navštívili poutní místo individuálně. Třetím a čtvrtým nejnavštěvovanějším poutním místem jsou Křtiny a Velehrad. Až na páté příčce se objevilo zahraniční poutní místo a to Řím, potažmo Vatikán. Toto místo navštívilo 9 respondentů. Dalšími navštěvovanými poutními místy jsou Svatá Hora u Příbrami, kterou navštívilo 7 respondentů, Dub na Moravě se 4 respondenty, Jednov u Prostějova, který uvedli rovněž 4 respondenti a Králíky se 3 respondenty. Druhým ze zahraničních poutních míst, které respondenti navštívili, je Čenstochová v Polsku, kterou uvedli 2 z dotazovaných. Dva respondenti navštívili Izrael, Lurdy a Medžugorii. Ostatní poutní místa byla uvedena pouze jedenkrát.

Otázka č. 7

Zúčastnil/a byste se poznávacího zájezdu, kde je v rámci programu naplánovaná návštěva poutního místa?

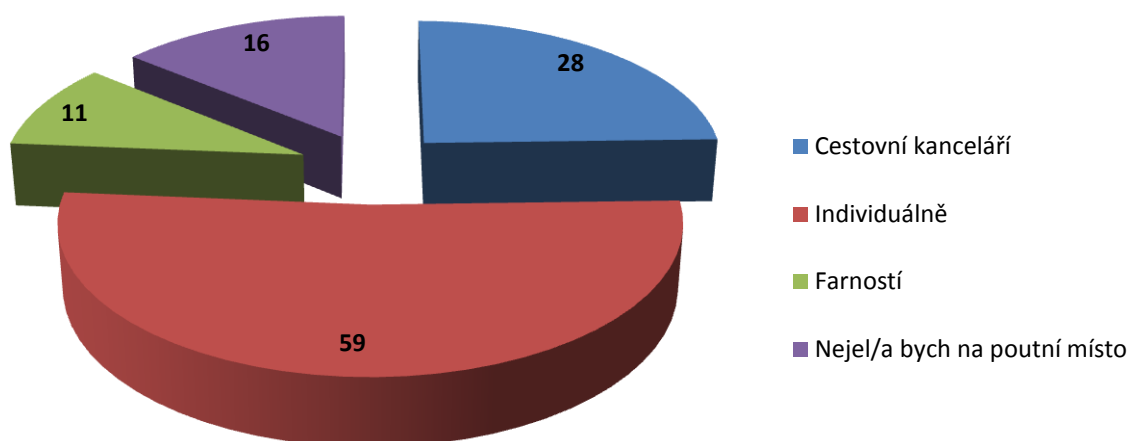

Graf č. 7

Z tohoto grafu vyplývá, že převážná část dotazovaných by se zúčastnila poznávacího zájezdu, kde by byla v rámci programu naplánovaná návštěva poutního místa. Takového zájezdu, bez ohledu na to o jaké poutní místo by se jednalo, by se zúčastnilo 26 lidí, kteří současně uvedli, že jsou nevěřící. Zajímavé je, že mezi 18 respondenty, kteří uvedli, že by se zájezdu v jehož programu je uvedena návštěva poutního místa nezúčastnili, bez ohledu o jaké poutní místo by se jednalo, jich bylo 5, kteří současně uvedli, že jsou věřící. Tento graf ukazuje, že o poutní místa nemají zájem pouze věřící lidé, ale že jsou zajímavá i pro lidi bez náboženského přesvědčení.

Otázka č. 8

Kdybyste se rozhodli navštívit poutní místo, jeli byste s ...

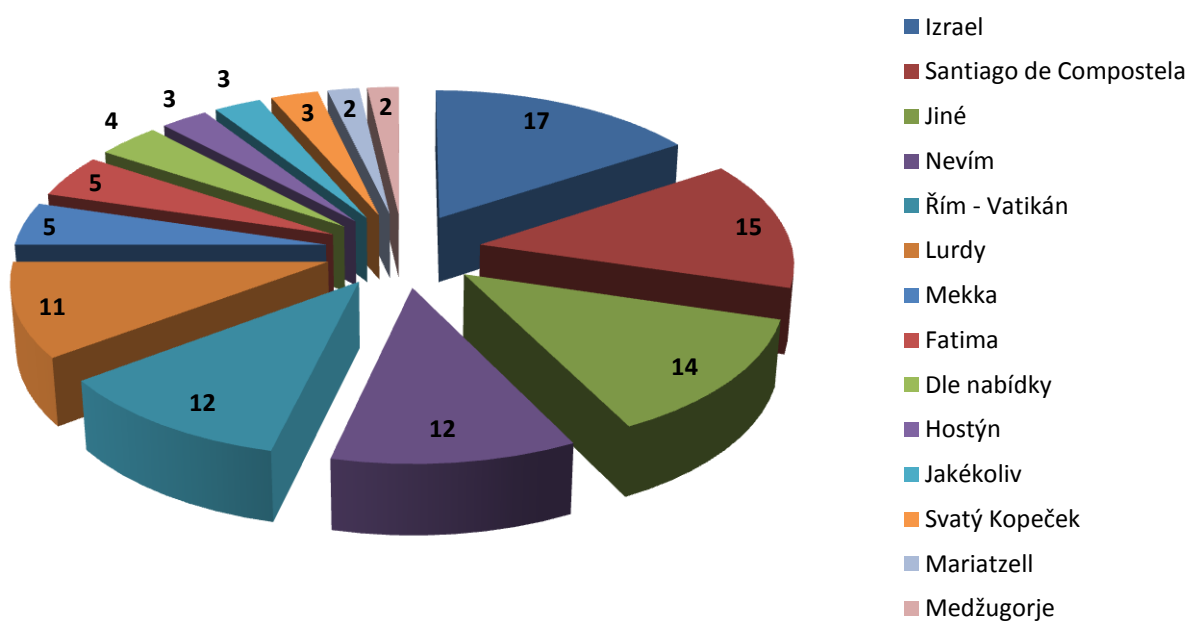
Graf č. 8

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, zda by respondenti využili nabídky poutního zájezdu u cestovní kanceláře. Většina dotazovaných uvedla, že by jela individuálně, což bylo nejspíš dáno tím, že nebylo přesně specifikováno poutní místo. Možnost jet s cestovní kanceláří zvolilo 28 respondentů, z toho 13 jich uvedlo v otázce č. 2, že ví o této možnosti.

Otázka č. 9

Jaké poutní místo by to bylo?

(tato otázka se zobrazila pouze tehdy, pokud respondent odpověděl na otázku č. 8 „s cestovní kanceláří“, „individuálně“, „s farností“)

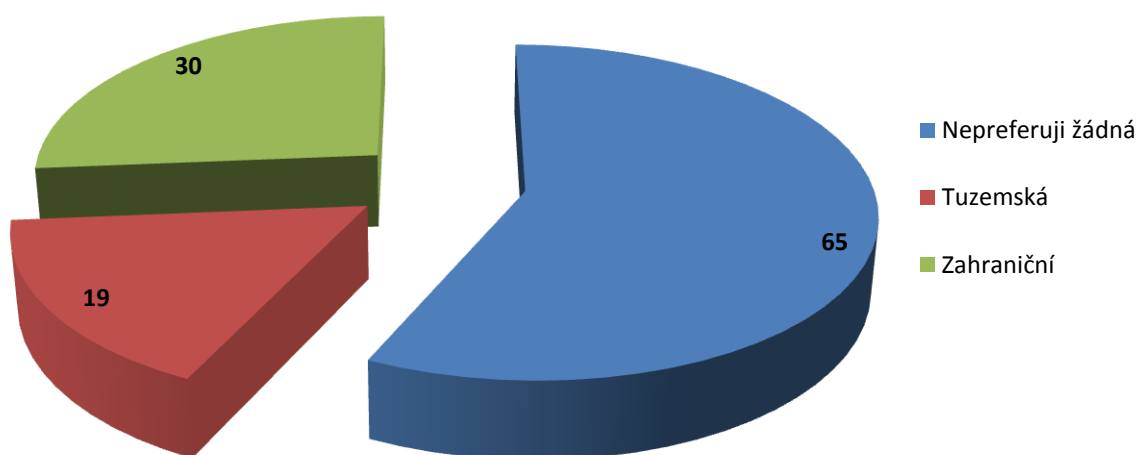

Graf č. 9

Na tuto otázku odpovídalo 98 respondentů, z toho 17 jich uvedlo, že by nejraději navštívili Izrael, kde se nachází nejvíce míst spojených s životem a smrtí Ježíše Krista. Druhým nejčastěji uváděným místem je Santiago de Compostela, kam se pořádají zájezdy, kdy poslední kilometry k tomuto španělskému místu zdolávají turisté pěšky. Vatikán by rádo navštívilo 12 respondentů, francouzské Lurdy 11 dotazovaných. Mekku, jediné muslimské poutní místo, které se v dotazníku objevilo, uvedlo 5 respondentů. Mezi odpověďmi převládala zahraniční poutní místa, z českých zde byla uvedena poutní místa Hostýn a Svatý Kopeček, každé z nich by navštívili 3 respondenti.

Otázka č. 10

Jaká poutní místa preferujete?

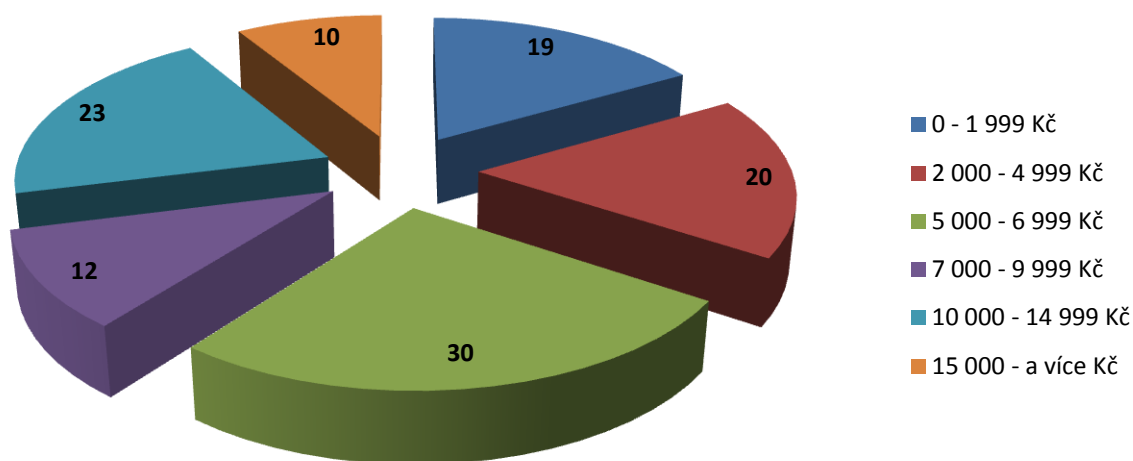

Graf č. 10

Touto otázkou jsem chtěla zjistit oblíbenost tuzemských či zahraničních poutních míst. Z grafu vyplynulo, že více jak polovina dotazovaných nepreferuje žádná poutní místa. Z celkem 49 respondentů, kteří volili mezi tuzemskými a zahraničními poutními místy, jich 30 preferuje ta zahraniční.

Otázka č. 11

Jakou finanční částku jste ochotni investovat do zájezdu na poutní místo v Evropě?

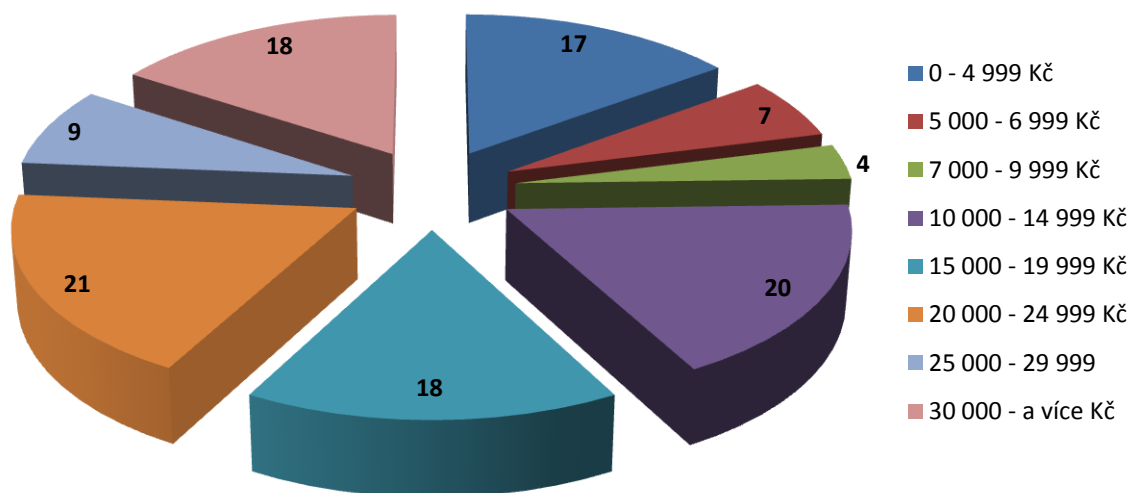

Graf č. 11

Nejčastější částka, kterou respondenti uvedli, byla 5000 – 6 999 Kč. V rozmezí této částky by se koupil zájezd do Medžugorje, který cestovní kancelář Veligrad tour měla pro letošní rok v nabídce za 5 000 Kč nebo zájezd do Vatikánu, který nabízí CK Miklas tour v rozmezí od 6000 Kč do 6900 Kč. Částku mezi 10000 a 14 999 by zaplatilo 23 respondentů a to například za vlakovou pouť do Lurd, kterou CK Miklas nabízí za 12 600Kč. Za částku mezi 2000 a 4 999 Kč, kterou by bylo ochotno vydat 20 respondentů, by se koupil pětidenní zájezd do Medžugorje, který nabízí CK Miklas tour za 2 490 Kč. Zájezd na evropské poutní místo, které by respondenti podle otázky č. 9 nejraději navštívili, Santiago de Compostela, nabízí CK Miklas tour za 9 690 Kč s pěší trasou 100 km. [69;70]

Otázka č. 12

Jakou finanční částku jste ochotni investovat do zájezdu na poutní místo mimo Evropu? (např. Izrael, Mexiko)

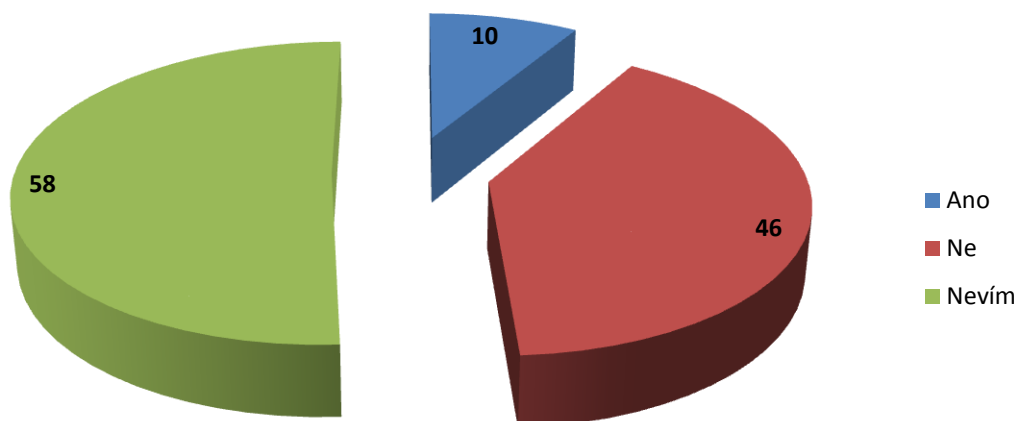

Graf č. 12

Mezi mimoevropská poutní místa, která respondenti zmiňovali v otázce č. 1, patří Izrael, Mekka, Medina a Guadalupe v Mexiku. Je logické, že tyto zájezdy jsou zajišťovány leteckou dopravou a proto se jejich cena jen těžko bude pohybovat pod 20 000 Kč. Zájezd do Izraele lze pořídit u cestovní kanceláře Miklas tour v rozmezí od 20 000 do 25 000 Kč, záleží na typu zájezdu. České cestovní kanceláře poutní zájezdy do Mekky a Mediny nepořádají, Mekka a Medina patří k nejposvátnějším místům islámské víry a vstup do těchto míst je povolen pouze muslimům. Poutní zájezd do Guadalupe v Mexiku v termínu 1. – 14. 12. 2011 od serveru www.poutnizajzedy.cz stojí 1890 eur, což je podle aktuálního kurzu ČNB z 27. 10. 2011 24,830 Kč/ 1 EUR 46 928,7 Kč, čímž spadá do kategorie 30 000 a více, kterou zvolilo 18 dotázaných. [52, 53]

Otázka č. 13

Myslíte si, že všechna poutní místa, která jsou v nabídkách CK jsou oficiálně uznána církví?

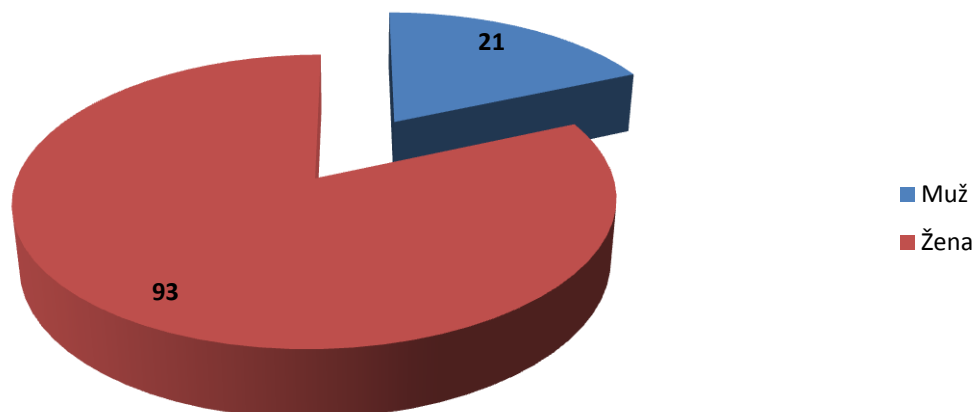

Graf č. 13

Většina respondentů uvedla, že neví, správně odpovědělo 46 dotázaných, že ne všechna poutní místa, která jsou nabízena, jsou oficiálně uznána církví. Aby bylo poutní místo jako místo nevyvratitelného a nezpochybnitelného zázraku oficiálně uznané církví, je třeba, aby podstatu zázraku prozkoumal dvacetičlenný výbor světových odborníků a vědců. Například k prokázání zázraku uzdravení je třeba, aby uzdravení bylo náhlé a konečné, aby se jednalo o běžně nevyléčitelnou dlouhodobou nemoc, organickou a jednoznačně diagnostikovanou. V Lurdech se denně dějí milosti a „zázraky“, ale církev zatím uznala pouze 67 prokazatelných zázraků spojených s Lurdami. (8); [71]

Otázka č. 14

Jakého jste pohlaví?

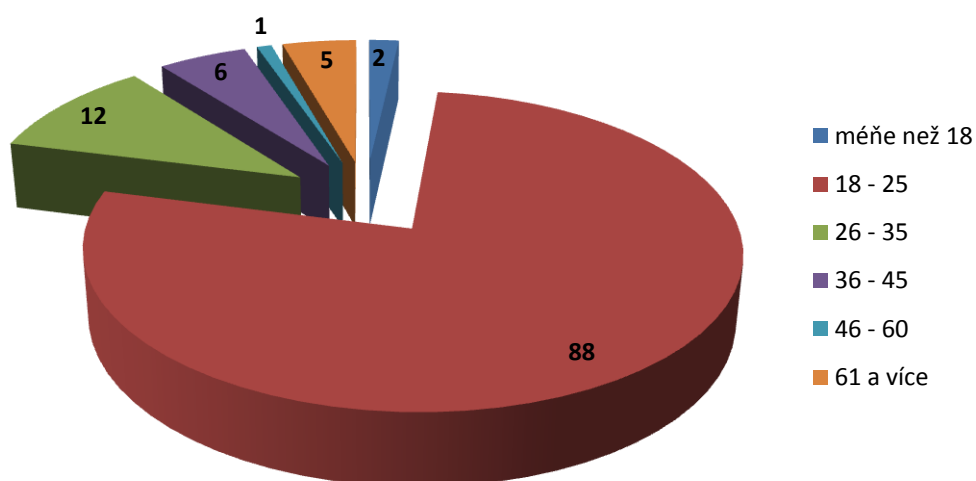

Graf č. 14

Dotazník vyplňovaly převážně ženy, a to 93 žen z celkových 114 respondentů, což je 81,6 %.

Otázka č. 15

Do jaké věkové skupiny se řadíte?

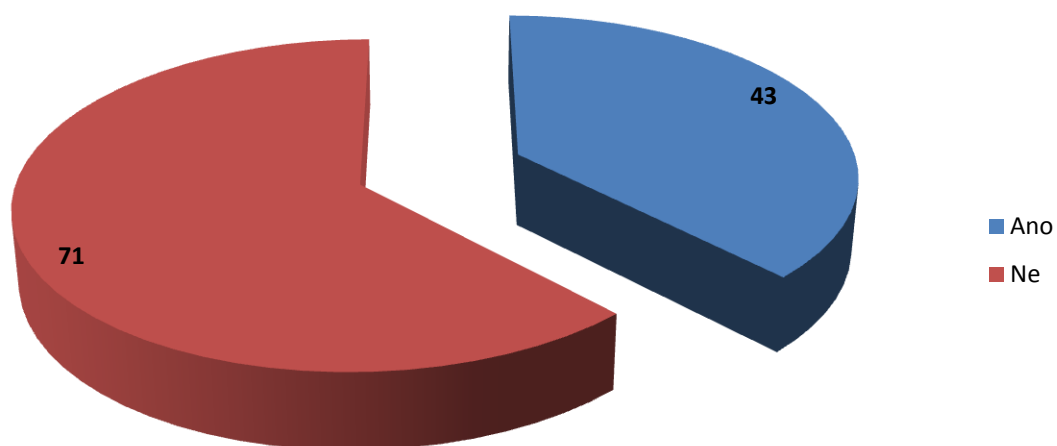

Graf č. 15

Nejvíce respondentů se řadí do věkové skupiny 18 – 25 let, celkem 77,2 %.

Otázka č. 16

Jste věřící?

Graf č. 16

Jako věřící se uvedlo 37,2 % z dotázaných, tedy 43 respondentů.

7 Závěr

Hlavním cílem práce bylo zpracovat charakteristiku vybraných poutních míst, prozkoumat nabídku cestovních kanceláří ve smyslu církevní turistiky a analyzovat nabídku a propagaci této formy turismu ve vybrané cestovní kanceláři.

V teoretické části byla rozebrána a stručně charakterizována vybraná poutní místa, následně jsem prozkoumala nabídku cestovních kanceláří, obzvláště ve vztahu k charakterizovaným poutním místům. Těchto specializovaných kanceláří není mnoho, dostatečně však pokrývají poptávku po zájezdech s duchovní tematikou.

Nejčastějšími destinacemi těchto cestovních kanceláří je Izrael, Lurdy a Santiago de Compostela. Méně častá je Fatima, Řím a Medjugorje. Myslím si, že nabídka cestovních kanceláří je dostatečná, ale jednotlivé zájezdy bych udělala více atraktivní, aby se jich účastnili i mladí lidé, protože většina klientů těchto cestovních kanceláří jsou lidé spíše ve středním a starším věku.

Proto jsem se dohodla s CK Miklas tour na pozdější spolupráci a rozšíření mé práce o sestavení zájezdu do Izraele, který by více odpovídal požadavkům mladší generace a skloubil by v sobě duchovní požitky s požadavky mladých lidí na dovolenou. Zájezd bude potom poskytnut CK Miklas tour.

V praktické části bylo mezi respondenty zjišťováno povědomí o poutních místech, zda ví o možnosti navštívit poutní místo s cestovní kanceláří, nejen s farností a zda by této možnosti využili, případně jaké místo by navštívili.

Z dotazníkového výzkumu vyplynulo, že lidé mají povědomí o poutních místech, polovina z dotázaných uvedla, že ví o tom, že existují specializované cestovní kanceláře, které tento druh zájezdů nabízí. Bohužel většina z nich si už na konkrétní kancelář nevzpomněla. Přesto kdyby měli navštívit poutní místo, většina dotázaných by nevyužila služeb cestovní kanceláře ani farnosti a nejraději by jela individuálně a to do Izraele nebo do Santiaga.

Nabízí se, aby cestovní kanceláře více propagovaly možnost vytvoření zájezdu na míru, přesně podle požadavků klienta, například zvýrazněním této nabídky na svých internetových stránkách nebo v katalogu zájezdů.

Zpracování této práce mi přineslo mnoho nových poznatků. Zorientovala jsem se v nabídce cestovních kanceláří, o kterých jsem neměla tušení, že existují a uvědomila si, že jet na poutní místo neznamená strávit celé dny v kostele, naopak to může být zajímavá zkušenost, která obohatí člověka nejen o duchovní prožitky, ale i o poznání mnohdy jedněch z nejkrásnějších míst světa, o poznání nové kultury, životního stylu a v neposlední řadě o zážitky na celý život.

Seznam použitých zdrojů

1. *Mexiko: Průvodce na cesty*. Praha: Freytag&berndt, 2002. 160 s. ISBN 80-7316-024-2.
2. *Ministáty Evropy*. Krnov : Vladimír Kořínek, 2003. 129 s. ISBN 80-903184-0-1.
3. *Dějiny Itálie*. Praha : NLN, s.r.o., 1997. 542 s. ISBN 80-7106-152-2.
4. WALKER, Peter. *Po stopách Ježíše : Ilustrovaný průvodce Svatou zemí*. Praha : Euromedia Group , 2008. 216 s. ISBN 978-80-242-2100-7.
- 5.
6. *Jeruzalém : průvodce do kapsy*. Bučovice : RO-TO-M, 2000. 144 s. ISBN 80-85840-74-X.
7. *Jeruzalém a Svatá země*. Praha : Euromedia Group - Ikar, 2001. 304 s. ISBN 80-7202-744-1.
8. *Španělsko*. Praha : Euromedia Group - Ikar, 2000. 672 s. ISBN 80-7202-637-2.
9. VÁLKOVÁ, Miluše; CHURANOVÁ, Zuzana. *Svatojakubská cesta*. Most : Karpana, 2009. 233 s. ISBN 978-80-903952-4-4.
10. Lurdy - místo zázraků. *Reflex*. 21. 02. 2008, s. 68.
11. Přes sto tisíc lidí při mši papeže v Lurdech. *Hospodářské noviny*. 15. 09. 2008, s. 9.
12. Lurdy mají rekord: devět milionů poutníků. *Hospodářské noviny*. 09. 12. 2008, s. 9.
13. Tajemství mariánských zjevení. *Hospodářské noviny : Víkend*. 13. 08. 2010, s. 29.
14. Snědá tvář a svatozář. *Reflex*. 17. 1. 2008, s. 30.
15. Panno Marie, otřes se. *Magazín Lidové Noviny*. 18. 07. 2003, s. 16.
16. Kde se zjevuje Panna Marie. *Lidé a Země: Bosna a Hercegovina*. 01. 07. 2010, s. 102.
17. Mariazell, dar z nebes. *Hospodářské noviny*. 17.01.2007, s. 24.
18. Na Hostýně se ubytovaly tisíce turistů. *Mladá fronta Dnes*. 23. 11. 2009, 272, s. 4.

Online

1. *Tixik* [online]. 2008 [cit. 2011-04-10]. Dostupné z WWW: <<http://cs.tixik.com/lurdy-1127976.htm>>.
2. *Orbion* [online]. 2007 [cit. 2011-04-10]. Dostupné z WWW: <<http://francie.orbion.cz/lurdy/>>.
3. *Wikipedie* [online]. 2011 [cit. 2011-04-10]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Lurdy>>.

4. *Santuário de Fatima* [online]. 2007 [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW:
<<http://www.santuario-fatima.pt/portal/index.php?id=3066>>.
5. *Světadíly* [online]. 2007 [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW:
<<http://portugalsko.svetadily.cz/clanky/Fatima-mesto-zazraku>>.
6. *Wikipedie* [online]. 2011 [cit. 2011-04-09]. Dostupné z WWW:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/F%C3%A1tima_%28Portugalsko%29>.
7. *Celý svět* [online]. 2005 [cit. 2011-04-11]. Dostupné z WWW:
<<http://www.celysvet.cz/mesto.php?n=Guadalupe&p=94089#lat=22.41670&lon=-102.28300&zoom=9>>.
8. *Wikipedie* [online]. 2011 [cit. 2011-04-11]. Dostupné z WWW:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Zjeven%C3%AD_Panny_Marie_v_Guadalupe>.
9. *Wikipedie* [online]. 2011 [cit. 2011-04-11]. Dostupné z WWW:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Panna_Maria_Guadalupsk%C3%A1>.
10. *Cestovatel* [online]. 2008 [cit. 2011-04-11]. Dostupné z WWW:
<<http://www.cestovatel.cz/clanky/panna-marie-guadalupska-virgen-de-guadalupe/>>.
11. *Proglas* [online]. 2007 [cit. 2011-04-11]. Dostupné z WWW:
<<http://www.proglas.cz/detail-clanku/nejnavsteovanejsi-poutni-misto-sveta-je-v-mexiku.html>>.
12. *Letuška* [online]. 2004 [cit. 2011-04-11]. Dostupné z WWW:
<<http://letenka2.letuska.cz/cs/multiPricer.php?sid=00028214f07a15afdf84d9a6d39c095366e6>>.
13. *Poselství z Medjugorje* [online]. 2005 [cit. 2011-04-12]. Dostupné z WWW:
<<http://www.medjugorje.ws/cs/messages/>>.
14. *Chorvatsko* [online]. 2001 [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW:
<<http://www.chorvatsko.cz/vylet/bosna.html#medjug>>.
15. *Wikipedie* [online]. 2011 [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW:
<<http://cs.wikipedia.org/wiki/Medjugorje>>.
16. *Wikipedie* [online]. 2010 [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW:
<<http://cs.wikipedia.org/wiki/Mariazell>>.
17. *Poutní místa na Moravě a ve Slezku* [online]. 2011 [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW: <<http://ado.cz/poutni/mariazell.htm>>.
18. *Tixik* [online]. 2008 [cit. 2011-04-15]. Dostupné z WWW:
<<http://cs.tixik.com/mariazell-2357311.htm>>.

19. *Wikipedie* [online]. 2011 [cit. 2011-04-16]. Dostupné z WWW:
<<http://cs.wikipedia.org/wiki/Turzovka>>.
20. *Turzovka* [online]. 2008 [cit. 2011-04-16]. Dostupné z WWW:
<<http://www.zivcakova.sk/>>.
21. *Turistika.cz* [online]. 2007 [cit. 2011-04-16]. Dostupné z WWW:
<<http://www.turistika.cz/mista/censtochova>>.
22. *Polsko - turistické informace a atrakce* [online]. 2005 [cit. 2011-04-16]. Dostupné z WWW: <<http://cz.polandforall.com/duchovni-hlavni-mesto-polska-censtochova-polsko.html>>.
23. *Světadíly* [online]. 2007 [cit. 2011-04-16]. Dostupné z WWW:
<<http://polsko.svetadily.cz/censtochova/za-poznanim>>.
24. *Wikipedie* [online]. 2010 [cit. 2011-04-16]. Dostupné z WWW:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Jasn%C3%A1_Hora>.
25. *Wikipedie* [online]. 2011 [cit. 2011-04-16]. Dostupné z WWW:
<<http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Censtochov%C3%A1>>.
26. *Central bureau of statistics Israel* [online]. 1997 [cit. 2011-04-17]. Dostupné z WWW: <<http://www1.cbs.gov.il/reader/>>.
27. *Wikipedie* [online]. 2011 [cit. 2011-04-22]. Dostupné z WWW:
<<http://cs.wikipedia.org/wiki/Izrael>>.
28. *Wikipedie* [online]. 2011 [cit. 2011-04-23]. Dostupné z WWW:
<<http://cs.wikipedia.org/wiki/Betl%C3%A9m>>.
29. *Orbion* [online]. 2007 [cit. 2011-04-23]. Dostupné z WWW:
<<http://izrael.orbion.cz/betlem/>>.
30. *Wikipedie* [online]. 2011 [cit. 2011-04-24]. Dostupné z WWW:
<<http://cs.wikipedia.org/wiki/Nazaret>>.
31. *Orbion* [online]. 2007 [cit. 2011-04-24]. Dostupné z WWW:
<<http://izrael.orbion.cz/nazaret/>>.
32. *Miklas tour* [online]. 2011 [cit. 2011-04-24]. Dostupné z WWW:
<<http://www.miklastour.cz/zajezdy/poutni/izrael-%28+-sinaj%29-/104/>>.
33. *Wikipedie* [online]. 2011 [cit. 2011-04-24]. Dostupné z WWW:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Galilejsk%C3%A9_jezero>.
34. *Izrael.cz* [online]. 2008 [cit. 2011-04-24]. Dostupné z WWW:
<<http://www.izrael.cz/galilejske-jezero>>.

35. *Orbion* [online]. 2007 [cit. 2011-04-24]. Dostupné z WWW:
<<http://izrael.orbion.cz/galilejske-jezero/>>.
36. *Tixik* [online]. 2008 [cit. 2011-04-24]. Dostupné z WWW:
<<http://cs.tixik.com/kafarnaum-2358272.htm>>.
37. *CK Mundo* [online]. 2008 [cit. 2011-04-24]. Dostupné z WWW:
<<http://www.mundo.cz/izrael/jardenit>>.
38. *Wikipedie* [online]. 2011 [cit. 2011-04-24]. Dostupné z WWW:
<<http://cs.wikipedia.org/wiki/Jericho>>.
39. *Izrael.cz* [online]. 2008 [cit. 2011-04-24]. Dostupné z WWW:
<<http://www.izrael.cz/node/575>>.
40. *Tixik* [online]. 2008 [cit. 2011-04-24]. Dostupné z WWW:
<<http://cs.tixik.com/jericho-2263092.htm>>.
41. *Mrtvé moře* [online]. 2005 [cit. 2011-04-24]. Dostupné z WWW:
<<http://www.mrtvemore.com/>>.
42. *Wikipedie* [online]. 2011 [cit. 2011-04-24]. Dostupné z WWW:
<<http://cs.wikipedia.org/wiki/Masada>>.
43. *Wikipedie* [online]. 2011 [cit. 2011-04-25]. Dostupné z WWW:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Getsemansk%C3%A1_zahrada>.
44. *Orbion* [online]. 2007 [cit. 2011-04-25]. Dostupné z WWW:
<<http://izrael.orbion.cz/jeruzalem/>>.
45. *ECesty* [online]. 1997 [cit. 2011-04-25]. Dostupné z WWW:
<<http://www.ecesty.cz/cestopisy/1990izrael/05jeruzalem.htm>>.
46. *Wikipedie* [online]. 2011 [cit. 2011-04-25]. Dostupné z WWW:
<<http://cs.wikipedia.org/wiki/Jeruzal%C3%A9m>>.
47. *Turistika.cz* [online]. 2007 [cit. 2011-04-25]. Dostupné z WWW:
<<http://www.turistika.cz/mista/jerusalem-chramova-hora>>.
48. *Wikipedie* [online]. 2011 [cit. 2011-04-25]. Dostupné z WWW:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Chr%C3%A1mov%C3%A1_hora>.
49. *Wikipedie* [online]. 2011 [cit. 2011-04-25]. Dostupné z WWW:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Ze%C4%8F_n%C3%A1%C5%99k%C5%AF>.
50. <http://citace.com/generator.php?>
51. *Turistika* [online]. 2007 [cit. 2011-10-17]. Dostupné z WWW:
<<http://www.turistika.cz/mista/jeruzalem-chram-boziho-hrobu>>.

52. *Česká národní banka* [online]. 2003 - 2011 [cit. 2011-10-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.cnb.cz/cs/index.html>>.
53. *Poutní a jiné zájezdy* [online]. 2011 [cit. 2011-10-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.poutnizajezdy.cz/clanky/Poutni-zajezd-do-Mexika-1-14-12-2011.html>>.
54. *CK Miklas tour* [online]. 2011 [cit. 2011-10-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.miklastour.cz/zajezdy/poutni/>>.
55. *Čedok* [online]. 2011 [cit. 2011-10-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.cedok.cz/>>.
56. *CK FTL Prostějov* [online]. 2011 [cit. 2011-10-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.ftl.cz/pta/homepage.htm>>.
57. *CK Fair tour* [online]. 2011 [cit. 2011-10-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.fairtour.sk/>>.
58. *CK Dan tour* [online]. 2011 [cit. 2011-10-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.dantour.cz/>>.
59. *CK Seneca* [online]. 2011 [cit. 2011-10-29]. Dostupné z WWW: <<http://seneca.sk/zajazdy/putnicke/izrael-a-petra/>>.
60. *CK Hladký* [online]. 2006 [cit. 2011-10-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.ckhladky.cz/katalog.php?activity=cat&cat=1>>.
61. *CK Irra* [online]. 2011 [cit. 2011-10-29]. Dostupné z WWW: <<http://irra.cz/rs/>>.
62. *CK Vidi* [online]. 2009 [cit. 2011-10-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.opava.cz/vidi/index2.php?id=uvod&np=%DAvod&menu=menu>>.
63. *CK Čebus* [online]. 2010 [cit. 2011-10-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.cebus.cz/>>.
64. *CK Fisher* [online]. 2005 [cit. 2011-10-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.fischer.cz/online/cz>>.
65. *CK Exim tours* [online]. 2009 [cit. 2011-10-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.eximtours.cz/?gclid=CPXJp-OLjqwCFbAhtAodzwwzJUg>>.
66. *CK Luhanka* [online]. 2011 [cit. 2011-10-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.lazneluhacovice.cz/cz/luhanka.php>>.
67. *CK Palomino* [online]. 2011 [cit. 2011-10-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.palomino.cz/>>.

68. CK *Veligrad* [online]. 2011 [cit. 2011-10-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.veligrad.cz/>>.
69. CK *Veligrad* [online]. 2011 [cit. 2011-10-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.veligrad.cz/vyhledavani-zajezdu/3?lm=0&an=&ci=0&di=0&df=&dt=&ar=0&du=0&ti=0&ai=0&bi=0&pa=0&tt=0#>>.
70. CK *Miklas tour* [online]. 2011 [cit. 2011-10-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.miklastour.cz/zajezdy/poutni/>>.
71. *Katolický týdeník* [online]. 2011 [cit. 2011-10-30]. Dostupné z WWW: <http://web.katolik.cz/feeling/2_1.htm>.
72. *Wikipedie* [online]. 2011 [cit. 2011-10-30]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Davidova_v%C4%9B%C5%BE>.
73. *Wikipedie* [online]. 2011 [cit. 2011-10-30]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Santiago_de_Compostela>.
74. *Dálky.cz* [online]. 2001 - 2006 [cit. 2011-10-30]. Dostupné z WWW: <<http://dalky.cz/cteni/c-svatojakubska-pout-cesta-do-santiago-de-compostela.html>>.
75. *Ultreia* [online]. 2011 [cit. 2011-10-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.ultreia.cz/>>.
76. *Camino de Santiago: Svatojakubská cesta* [online]. 2011 [cit. 2011-10-31]. Dostupné z WWW: <<http://santiago.xf.cz/>>.
77. *Wikipedie* [online]. 2011 [cit. 2011-10-31]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Svatojakubsk%C3%A1_cesta>.
78. *Svatojakubská cesta* [online]. 2011 [cit. 2011-10-31]. Dostupné z WWW: <<http://www.vwv.cz/jakub/>>.
79. *Svatojakubská cesta* [online]. 2011 [cit. 2011-10-31]. Dostupné z WWW: <<http://www.jakubskacesta.cz/>>.
80. *Wikipedie* [online]. 2011 [cit. 2011-11-14]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Vatik%C3%A1n>>.
81. *Vatikán* [online]. 2011 [cit. 2011-11-14]. Dostupné z WWW: <<http://vatikan.visio-creative.com/historie.html>>.
82. *Wikipedie* [online]. 2011 [cit. 2011-11-14]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Bazilika_svat%C3%A9ho_Petra>.

83. *Wikipedie* [online]. 2011 [cit. 2011-11-14]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Sixtinsk%C3%A1_kaple>.
84. *Wikipedie* [online]. 2011 [cit. 2011-11-14]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pape%C5%B5sk%C3%BD_st%C3%A1t>.
85. *Turismo* [online]. 2011 [cit. 2011-11-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.turismo.cz/italie/mesta-a-mista/vatikan/>>.
86. *Radio Vaticana* [online]. 2003 - 2011 [cit. 2011-11-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=12259>>.
87. *Wikipedie* [online]. 2011 [cit. 2011-11-14]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Svatopetrsk%C3%A9_n%C3%A1m%C4%9Bst%C3%A1D>.
88. *Wikipedie : Vatikánská knihovna* [online]. 2011 [cit. 2011-11-14]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Vatik%C3%A1nsk%C3%A1_apo%C5%A1tolsk%C3%A1_knihovna>.
89. *Wikipedie : Vatikánská muzea* [online]. 2011 [cit. 2011-11-14]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Vatik%C3%A1nsk%C3%A1_muzea>.
90. *Wikipedie : Apoštolský palác* [online]. 2011 [cit. 2011-11-14]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Apo%C5%A1tolsk%C3%BD_pal%C3%A1c>.
91. *Wikipedie : Bazilika Navštívení Panny Marie* [online]. 2011 [cit. 2011-11-21]. Dostupné z WWW: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Bazilika_Nav%C5%A1t%C3%ADven%C3%AD_Panny_Marie_\(Svat%C3%BD_Kope%C4%8Dek\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Bazilika_Nav%C5%A1t%C3%ADven%C3%AD_Panny_Marie_(Svat%C3%BD_Kope%C4%8Dek))>.
92. *Wikipedie : Svatý Kopeček* [online]. 2011 [cit. 2011-11-21]. Dostupné z WWW: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Svat%C3%BD_Kope%C4%8Dek_\(Olomouc\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Svat%C3%BD_Kope%C4%8Dek_(Olomouc))>.
93. *Svatý Kopeček u Olomouce* [online]. 2011 [cit. 2011-11-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.svaty-kopecek.cz/bazilika-popis>>.
94. *Svatý Hostýn* [online]. 2011 [cit. 2011-11-22]. Dostupné z WWW: <<http://www.hostyn.cz/>>.
95. *Wikipedie : Hostýn* [online]. 2011 [cit. 2011-11-22]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Host%C3%BDn>>.

96. *Wikipedie : Dny lidí dobré vůle* [online]. 2011 [cit. 2011-11-30]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Dny_lid%C3%AD_dobr%C3%A9_v%C5%AFle>.
97. *Obec Velehrad* [online]. 2011 [cit. 2011-11-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.velehrad.cz/index.php?nid=6142&lid=cs&oid=905246>>.
98. *Římskokatolická farnost Velehrad* [online]. 2011 [cit. 2011-11-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.farnostvelehrad.cz/>>.
99. *Dny lidí dobré vůle* [online]. 2011 [cit. 2011-11-30]. Dostupné z WWW: <<http://www.velehrad.eu/minule-rocniky>>.
100. *Wikipedie : Velehrad* [online]. 2011 [cit. 2011-11-30]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Velehrad>>.
101. *Stará Boleslav* [online]. 2011 [cit. 2011-11-30]. Dostupné z WWW: <http://www.staraboleslav.com/narodni_svatovaclavska_pout.php>.
102. *Wikipedie : Stará Boleslav* [online]. 2011 [cit. 2011-11-30]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Star%C3%A1_Boleslav>.
103. *Návštěva papeže Benedikta XVI. v České republice* [online]. 2009 [cit. 2011-12-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.navstevapapeze.cz/mista/stara-boleslav>>.
104. *Wikipedie : Palladium země české* [online]. 2011 [cit. 2011-12-01]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Palladium_zem%C4%9B_%C4%8Cesk%C3%A9>.
105. *CK Via Petrov* [online]. 2011 [cit. 2011-12-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.viapetrov.cz/>>.
106. *CK Voma* [online]. 2011 [cit. 2011-12-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.ckvoma.cz/>>.
107. *CA Awertour* [online]. 2011 [cit. 2011-12-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.awertour.cz/>>.
108. *CK Awertour* [online]. 2011 [cit. 2011-12-06]. Dostupné z WWW: <<http://awertour.sk/>>.
109. http://www.ck-tilia.cz/imgs/articles/29-1_orig.jpg
110. http://i.lidovky.cz/10/082/lnal/MEV3524c0_Our_lady_of_lourdes_grotte.jpg
111. http://www.eioba.pl/files/user6607/santuario_de_fatima.jpg

112. http://zajezdy-za-umenim.salve.cz/wp-content/uploads/2009/12/santiago_de_compostela.jpg
113. http://www.lastmoment.cz/tourfoto/photos_2010_x5/253-country-253-70139.jpg
114. <http://www.rodinnevylety.cz/wp-content/uploads/2007/01/svatykopec1.jpg>
115. http://nd01.jxs.cz/955/768/628ad7f060_15148020_o2.jpg
116. <http://www.mestozlin.com/fotoAktualne/velke/velehrad.jpg>

Seznam obrázků

Obr. č. 1 – logo CK Via Petrov Brno

Obr. č. 2 – logo CK Voma

Obr. č. 3 – logo CA Awertour

Seznam příloh

1. Fatimská bazilika [111]
2. Růžencová bazilika v Lurdách [110]
3. Pohled na Skalní dóm z Olivové hory v Jeruzalémě [109]
4. Bazilika v Santiago de Compostela [112]
5. Svatopetrské náměstí s bazilikou ve Vatikánu [113]
6. Bazilika Navštívení Panny Marie na Svatém Kopečku [114]
7. Letecký pohled na Hostýnskou baziliku [115]
8. Bazilika Nanebevzetí Panny Marie a svatého Cyrila a Metoděje na Velehradě [116]

Přílohy

Příloha č. 1: Fatimská bazilika

Příloha č. 2: Růžencová bazilika v Lurdách

Příloha č. 3: Pohled na Skalní dóm z Olivové hory v Jeruzalémě

Příloha č. 4: Bazilika v Santiago de Compostela

Příloha č. 5: Svatopetrské náměstí s bazilikou ve Vatikánu

Příloha č. 6: Bazilika Navštívení Panny Marie na Svatém Kopečku

Příloha č. 7: Letecký pohled na Hostýnskou baziliku

Příloha č. 8: Bazilika Nanebevzetí Panny Marie a svatého Cyrila a Metoděje na Velehradě